

Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου)

Ελληνοβλάχικο ΛΕΞΙΚΟ

Του Βλάχικου Ιδιώματος
της Λαΐστας Ζαγορίου Ιωαννίνων

ΛΕΞΕΙΣ - ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ - ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΑΪΣΤΑΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αφιερώνεται στη μνήμη των Βλαχόφωνων Ελλήνων γονέων μου Ιωάννη και Χαρίκλειας και του πολυαγαπημένου μου αδελφού Τάκη (Δημητρίου Ι. Παυλίδη)

Εισαγωγή

Η ανάγνωση και η μελέτη διάφορων βλάχικων λεξικών και η επιθυμία νέων του χωριού μας να καταγραφούν λέξεις της λαλιάς των προγόνων μας, μου έδωσαν το έναυσμα για την σύνταξη αυτού του απλού λεξικού.

Και λέγω απλού, γιατί δεν διεκδικεί τον τίτλο ενός επιστημονικού πονήματος, άλλωστε δεν είμαι ειδικός, ώστε να το επιτρέπουν οι δυνατότητές μου, για αυτό ζητώ και την επιείκεια των επαϊόντων.

Με αυτό γίνεται μια απλή καταγραφή και μετάφραση, χωρίς ετυμολογία, λέξεων του γλωσσικού ιδιώματος της πατρίδας μας της Λαΐστας (Λαΐστα με διαλυτικά εθιμικά), η οποία αναμφισβήτητα υπήρξε πληθυσμιακά το μεγαλύτερο από τα 46 χωριά του Ζαγορίου, πραγματική κωμόπολη, με πληθυσμό 3.500 ψυχών γύρω στα 1870 (Α. Κουκούδης «Οι Μητροπόλεις και η Διασπορά των Βλάχων» εκδ. 2000 σελ. 188) και κατά Παραhaçi (1905 σελ. 148) 5.900 ψυχών. Όμως και εδαφικά η Κοινότητά μας υπήρξε από τις μεγαλύτερες Κοινοότητες της Ελλάδας, άφου σύμφωνα με το «Λεξικό των Δήμων και Κοινοτήτων και Οικισμών της Ελλάδας» της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας έκδ. 1984 σελ. 88 η εδαφική της έκταση (πευκόφυτη σχεδόν στο σύνολό της) ανέρχονταν στα 87.270 στρέμματα.

Όσον αφορά τώρα την λαλιά μας αυτή διαφέρει από άλλα παρεμφερή βλάχικα ιδιώματα και μάλιστα γειτονικών χωριών (Βωβούσα, Περιβόλι, Αβδέλλα κ.α.). Όπως δε αναφέρει και ο G. Weigant που την επισκέφθηκε το 1893 στο σύγγραμμά του ΟΙ ΑΡΟΥΜΑΝΟΙ (ΒΛΑΧΟΙ) τόμος Ι σελ. 143: «... Λόγω της απομονωμένης θέσης του χωριού και αφού οι γυναίκες μένουν στο χωριό η γλώσσα διατηρήθηκε εδώ καλύτερα από αλλού. Η Λαΐστα είναι και το μοναδικό χωριό, όπου διατηρήθηκε η λέξη «νέγκρου» (μαύρος), έτσι όμως ονομάζουν μόνο τον «μαύρο καφέ». Σε άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η λέξη «λάι» (μαύρος)....».

Ευελπιστώ ότι και αυτή η απλή καταγραφή θα είναι μια, έστω ελάχιστη, συνεισφορά στην καταγραφή και γνώση της βλάχικης λαλιάς μας. Μιας λαλιάς που σβήνει, που χάνεται και μαζί της και οι Βλάχοι, γιατί εκείνο που ξεχώριζε εμάς τους Βλάχους από τους υπόλοιπους Έλληνες, ο συνδετικός μας κρίκος, ήταν η λαλιά μας. Τελειώνουν τα βλάχικα, τελειώνουν και οι Βλάχοι...

Από την ανάγνωση λοιπόν σχετικών λεξικών και κυρίως την μελέτη του πλέον αξιόλογου, κατά την γνώμη μου, του Κ. Νικολαΐδη έκδοσης του 1909, αναρτήσεων στο διαδίκτυο, αλλά και συζητήσεων με κοντοχωριανούς μου διαπίστωσα ότι πλήθος λέξεων:

1) Προφέρονταν διαφορετικά από ό,τι στο ιδιώμά μας π.χ. οι λέξεις:

α) Γείτονας: βιτσίνου εμείς διτσίνου αλλού,

β) γυναίκα: μγκιάρε εμείς μουλιάρε αλλού,

γ) γλιστρώ: αλιούρικου εμείς αλούνικου αλλού,

2) υπήρχε διαφορά έκφρασης της ίδιας έννοιας π.χ. χελιδόνι: λίντουρα εμείς αράντουρα αλλού, πατάτα: μπότσε εμείς, κ' στούνιου Ηλιοχώρι, μπορμπόλιου Βρυσοχώρι &

3) δεν ήταν καταγεγραμμένες στο λεξιλόγιό τους π.χ. διχάλα: γίλα, αποχωρητήριο: σπάστρα, μητέρα: ιάτα, σκνίπα: σιντσάρου.

Έτσι ξεκίνησε η προσπάθεια δημιουργίας αυτού του λεξικού. Βάση του είναι δύο ηχογραφημένα αφηγήματα στο ιδιώμά μας, αληθινοί θησαυροί, που μας κληροδότησε ο μακαρίτης συγχωριανός και συνάδελφός μου δικηγόρος Δημήτρης Ν. Καπέτσης. Αυτά, πριν από χρόνια, αφού τα διέσωσα, απομαγνητοφώνησα, εγγραμμάτισα και μετέφρασα λέξη προς λέξη, ώστε να αποτελούν κατά κάποιο τρόπο ένα λεξικό, στη συνέχεια τα δημοσιοποίησα. Είναι μάλιστα ανηρτημένα και στο διαδίκτυο, όπως και το ηχητικό τους https://www.youtube.com/watch?v=28_irBdXDnY. Ο Δημήτρης Ν. Καπέτσης υπήρξε ένας αυθεντικός, ένας άριστος γνώστης και ομιλητής του ξεχωριστού ιδιώματός μας. Γεννήθηκε το 1910 και μεγάλωσε στη Λαΐστα από γηγενείς Λαϊστινούς βλαχόφωνους Έλληνες γονείς. Από τα αφηγήματά του αυτά προέρχονται οι περισσότερες λέξεις αυτού του λεξικού. Επίσης με βοήθησαν διάφορα λεξικά και σχετικές αναρτήσεις στο διαδίκτυο, όπου βρήκα λέξεις που είχαν μεν κοινή ρίζα με εκείνες του ιδιώματός μας, αλλά προφέρονταν διαφορετικά. Αυτές επανέφεραν στη μνήμη μου λέξεις, όπως όμως προφέρονται στο ιδιώμά μας. Επρόκειτο για αποθησαυρισμένες στη μνήμη μου λέξεις της μητρικής μου λαλιάς κατά την βρεφική μου ηλικία από το οικογενειακό μου περιβάλλον, μιας και οι δύο γονείς μου, όσον και οι γονείς τους ήταν γηγενείς Λαϊστινοί Έλληνες δίγλωσσοι Βλάχοι. Αυτοί γεννήθηκαν μεν και μεγάλωσαν στη Λαΐστα τον προπερασμένο αιώνα, όλοι τους όμως μετοίκησαν στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη, όπου μετέφεραν αναλλοίωτο, αλλά και συνέχισαν το γλωσσικό τους ιδίωμα χωρίς προσμίξεις από μεταγενέστερους επήλυδες του χωριού μας. Έτσι αυτούσιο μου το μετέδωσαν, έγινα γνώστης του και έτσι το

μεταφέρω εδώ. Δεν πρέπει να παραλείψω και την βοήθεια στην προσπάθειά μου αυτή συγχωριανών μου, αλλά κυρίως της μεγαλύτερης αδελφής μου Σούλας (Αθανασίας Φουρλίγκα – Παυλίδη). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι από την πληθώρα των λέξεων του ιδιώματός μας που είναι ταυτόσημες με τις ελληνικές και συνεπώς κατανοητές ως προς την έννοιά τους π.χ. οι λέξεις αμαρτίε, μιτάνιε, πιρφάνιε κ.α. καταγράφηκαν ελάχιστα.

Ως προς τον δυσχερή εγγραμματισμό της αποκλειστικά προφορικής λαλιάς μας (οι Έλληνες Βλάχοι ανέκαθεν χρησιμοποιούσαν την ελληνική ως γραπτή γλώσσα για τις διοικητικές, εκκλησιαστικές, εκπαιδευτικές τους ανάγκες και ουδέποτε έγραψαν στη προφορική τους λαλιά, η οποία άλλωστε δεν διαθέτει δικό της αλφάβητο), καταβλήθηκε κάθε δυνατή προσπάθεια αποτύπωσής της με ελληνικά γραφήματα (αλφάβητο), για να είναι και πιο εύληπτο από τους πολλούς. Άλλωστε και στο πρώτο τρίγλωσσο Λεξικό του Θεοδώρου Καβαλιώτη (1770) και στο τετράγλωσσο του Δανιήλ Μοσχοπολίτου (1802) χρησιμοποιήθηκαν ελληνικά γραφήματα, γιατί το ελληνικό αλφάβητο ήταν γνωστό στα βαλκάνια και το χρησιμοποίησαν όλοι σχεδόν οι βαλκανικοί λαοί. Το λατινικό επικράτησε αργότερα, όταν ξένοι επιστήμονες, των νεολατινικών ή ρωμανικών γλωσσών κυρίως ενδιαφέρθηκαν για τα βλάχικα και έπρεπε να συνεννοούνται. Αλλά και το λεξικό του Κ.Νικολαΐδη του 1909 είναι γραμμένο με ελληνικά γραφήματα, όπως και άλλα σύγχρονα. Τέλος σχετικά με τη δομή του κειμένου σημειώνω ότι δεν τηρήθηκε αυστηρή αλφαβητική σειρά των λέξεων.

Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου)

Αλεξάνδρεια Ημαθίας, Οκτώβριος 2017

Αα

Αγ. Δημήτριος: Σιμέντρου
Αγ. Παρασκευή: Στιβίνιρι
Αγ.Χαράλαμπος: Χαραλάμπρου
αγάπη: βριάρε
αγαπητός: βρούτου
αγαπώ, θέλω: βόι
σ' αγαπώ, σε θέλω: τι βόι
αγγείο, σκεύος: βάσου
αγγούρι: πιάπινε
αγγουράκι: πιτινούσου
αγελάδα: βάκα
αγελαδάρης: βακάρου
αγέλη: κουπίε
Αγία: Στα & Στι (π.χ. **Στιβίνιρι:**
Αγ.Παρασκευή)
αγκάθι: σκάλιου & σκίνου
αγκαλιά: μπράτσα
αγκαλιάζω: αμπράτσου
αγκαλιάσθηκαν:σιαμπριτσίρε
αγοράζω: ακούμπουρου
αγόρασα: ακουμπουράι
αγορασμένος: ακουμπουράτου
αγράμπελη: κούρπινε
αγριοσπιδιά & αγριοσπίδι:
γκόρτσου
αγριόμηλο: αγρόμπελου
αγριοστάφυλο: αγράντζαλου
αγριοφράουλα: σνίουρου
ο αγωγάτης: καρβανιάρου &
κιριτζιούλου
αγωνίζομαι: μι αγωνισέσκου

αγώνας: αγωνισίρε
αδειάζω: ντισέρτου
άδειασα: ντισιρτάι
αδειασμένος: ντισιρτάτου
άδειος: γκόλου
αδελφή: σόρα
η αδελφή μου: σόρμα
η αδελφή σου: σόρτα
αδελφός: φράτε
ο αδελφός: φράτελε
ο αδελφός μου: φράτινιου
ο αδελφός σου: φράτιτου
αδέλφια: φράτσι
αδράκτι: φούσου
αέρας: βίντου
αηδιάζω: νιάστε αγνόσου
αηδία: αγνόσου
άθλιος, φουκαράς: κόρμπου &
λιίτου
αιγοπρόβατα: νιμάλιε
**αιγοπρόβατα θηλάζοντα (μάνες
γαλάρες):** μιτρίτσι
αίθουσα, σάλα: πάτου
αίμα: σίντζε
ακέραιος, όμοιος: ντρέγκου
ακόμη: νίγκα & νίκα
ακουμπό, στηρίζομαι: μι
αντροπέσκου
ακουμπισμένος, στηριγμένος:
αντροπάτου
ακούω: άβντου
άκουσα: αβτζίι
ακούω, υπακούω, κρυφακούω:
ασκούλου

άκρη, πλευρά: μάρτζινα
ακριβαίνω: σκουμπέσκου
ακριβός: σκούμπου
ακριδιά: καρκαλέτσου
αλατίζω: ανσάρου
αλατισμένος: ανσιράτου
ανάλατος: νινσιράτου
αλάτι: σάρε
Αλβανία: αρμπινεσία
Αλβανός: αρμπινέσου
αλέθω: μάτσινου
άλεσμα: ματσινάρε
αλεσιμένος: ματσινάτου
αλείφω: αούγκου
αλειμμένος: αούμτου
αλεπού: βούλπε
αλεύρι: φιρίνα
αληθινός: αλιθινόσου
αλλάζω: αλιξέσκου
αλλαγή: αλιξίρε
άλλος: άλτου
άλλοι: άλτσι
άλλη: άλτα
άλλες: άλτε
ο άλλος: αλάντου
οι άλλοι: αλάντσι
η άλλη: αλάντα
οι άλλες: αλάντε
αλωνόν: αλουντόρου
άλλοτε: άλτε ουάρα
αλλού: αλιούρε

άλμη: σαλαμούρα & μοάρε
άλογο: κάλου
φοράδα: ιάπα
αλυσίδα: άλισου
αλώνι: άργιε
αμέσως, στη στιγμή: τουουάρα
σε λίγο: κου θιάμα & ντινουάρα
άμμος: αρίνα
αμπέλι: γίνιε
κλήμα: γίτε
κληματαριά: πιτούλιου
ανάβω: απρίντου
θα ανάψω: βα απρίντου
άναψα & αναμμένος: απρέσου
άναμμα: απριντεάρε
αναδεύω, αναταράζω:
κλουκουτέσκου
ανακατώνω: μιντέσκου
ανακάτεψα: μιντί
ανακατωμένος: μιντίτου
αναμένος: αστέπτου
σε ανέμενα: τι αστιπτάι
αναμενόμενος: αστιπτάτου
αναμονή: αστιπτάρε
αναποδιές: αναπουτζίλιε
ανάποδος: ανάποδου
αναστενάζω, ανατριχιάζω:
σουσικρέτζου
αναστενάξα, ανατριχιάσα: μι
σουσικιράι
άνδρας: παρμπάτου
ανεβάζω: αλίνου

ανεβαίνω: μι αλίνου
ανέβηκα: μι αλνάι
ανέβηκε: σι αλνέ
ανεβασμένος: ανάλτου
ανεψιός: νιπότου
άνθος: φλόρα
ανθρακιά: σπρούνα
άνθρωπος: ουόμου
οι άνθρωποι: ουάμινλι
άνθρωπος ευσταλής: βιρσάτου
του χουνίε (μτφ)
ανόητος: γκλάρου & λισόρου
ανοίγω: ντισάκου & ντισφάκου
ανοικτός: ντισάπτου &
ντισφάπτου
άνοιξε: σι ντισιάτσε
ανοίγοντας: αντισισίνταϊ
άνοιξη: πριμουβιάρα
αντίδορο: ανάφρα
απέναντι, μακριά: νάπαρτε
από απέναντι: ντινάπαρτε
απίδι: πέρου
από: ντε & ντι
από πού;: ντίου;
αποβραδίζ: ντικουσίαρα
απόγευμα: μερίντε & ντίπου
πρίντζου
αποθήκη, κελάρι: τσιλάρου
αποκομμένος: αποκουψίτου
αποκριές: πιράσινε
αποκτώ, κερδίζω: αμίντου
απέκτησα: αμιντάι

αποχωρητήριο: σπάστρα &
κακατόρου
απόλεια, χαμός: κιρίρε
άραγε: κάστε
αράχνη: πάγκου
αργαλιός: αραζπόιου
αργά, σιγά: παγάλια
αργότερα, παρά πίσω, έπειτα:
μαναπόι & νταπόια
αργώ, καθυστερώ: αμίνου
άργησα: αμινάι
αργοπορημένος: αμινάτου
αριστερά: αστίγκα
αριστερός: αστάγκου
αριστερά μου: ντι ντιστίγκανι
αρκούδα: ούρσα
αριέγω: σμούλγκου
αριεγμένος: σμούλγτου
αριάζει, πρέπει: απρίντε
αρνί: νιέλου
αρνί βυζανιάρικο: σουγκάρου
αρπάζω: αράπου
άρπαξε: αράπσε
αρραβωνιάζω: ισουσέσκου
αρρωσταίνω: λιντζιτζέσκου
αρρώστια: νιπτιάρε
άρρωστος: νιπούτου &
λιντζιτου
αρσενικός: μάσκουρου
αρταίνο: πουρίντου
αρταίνομαι: μι πουρίντου
άρτος μηνόσυνου: ανάπαψου

αρχίζω: αμπιρνέσκου
άρχισε: αμπιρνί
ασπρίζω: αλγκέσκου
άσπρισε: αλγκίς
άσπρος, η: άλμπου, α
άσπρου: άλγκι
κάτασπρος: κάρου (μτφ όπως το άσπρο μαλλί της ηλακάτης)
ασπράδα: αλμπεάτσα
αστεϊσμός: σικάς
αστεϊσμοί: σικάτζι
αστέρι: στεάουα
αστέρια: στεάλε
αστράφτω: ασκάπιρου
άστραψε: ασκιτιρέ
ατίθασος: αντάρλου
αυγερινός: λουτσιάθερλου
αυγό: όου
αυλή: μπουάρτε
αυλόπορτα: ουμπόρου
αύριο: μίνε
αυτά: αέστι
αυτή: αέστα & νίσια
αυτές: αέστε
αυτός: αέστου & νούσου & έλου
αυτοί: αέστι & έλι & νίσι
αυτού: ατσία
αυτών: αεστόρου & αλόρου & λόρου
αυτών,αυτωνών: αλόρου
σ'αυτόν: αλουί
αυτού,αυτουνού: αλουί

αυτί: ουριάκλιε
άφαντος: άφανου
αφελής: μπρόστου (μτφ)
αφήνω: αλάσου
άφησα: αλισάι
αφημένος: ωλισάτου
αφοδεύω: μι κάκου
αφόδευμα: κακάτου & πανγκατούρα
αφού: ντικάρε
αφρίζω: σπούμου
αφρισμένος: σπουμάτου
αφρός: σπούμα
αχ: λέλε
αχόρταγος: λιμόσου
άχυρο: πάλιου
αχυρώνας: πλιάντζα

Ββ

βάζω, τοποθετώ: μπάγκου
έβαλα: μιγκάι
βαλανιδιά: άρμπουρε
βαπτίζω: πιτέτζου
βαπτισμένος: πιτιτζάτου
βάπτισμα: πιτιτζάρε
βαραίνω, ενοχλώ, επιβαρύνω: ανγκρέκου
βαρετός, ενοχλητικός, βαβαρυμμένος: αγκρικάτου
βαρέλι: μπούτε
βαρέλι μεγάλο κρασιού: καδί
βαρύς: γκρέου
βαριά: γκριάουα
βασιλικός: βασιλιακός
βάτος: αρούγκου
βάτοι: αρούτζι
βιάζω: σκότου
έβγαλα: σκόσου
έβγαλε: σκουάσε
βγάλσιμο: σκουτιάρε
βγαίνω: έσου
βγήκα: ισίι
βγήκαν: ισίρε
βελάζω: ζγκιέρου
βελέντζα: σάσμα
βελόνα: άκου
βελούδο: κατιφέ
βέργα: βιάργκα
βήχω: τουσέτζου
βήγας: τούσε
βιάζομαι: μι αγουνισέσκου
βιαστικός: αγουνισίτου
βίος, περιουσία: τουτίποτα
βλαστημό: μπλάστιμου
βλασφημίες: μπλιστινιέ
Βλάχος: Βλάχου
βλάχικα: βλιχιέστι
βλέπω, παρατηρώ, κοιτάζω: βέντου & μπρέσκου & μπρέσκου
βλέπεις: βετς
είδες: βιτζούς
είδα: βιτζούι

βλέμμα, κύτταγμα,
παρατήρηση: μπίριε & μπίριε

βλέποντάς τα: αμπρίντιλε

αόρατος: νιβιτζούτου

βόδι: μπόου

βοηθώ: ατζιούτου

βοήθησα: ατζιουτά

βοήθεια: ατζιουτάρε

βόσκω: πάσκου

βοσκή: πιστιάρε

βοσκός: κουπιάρου

βουλώνω: αστούπου

ξεβουλώνω: ντιστούπου

βουλωμένος: αστουπάτου

βουνό: μούντε

βουνά: μούντσι

βούτυρο: ούμτου

βράδου: σιάρα

το βράδου, απόψε: αστισιάρα &
αστιάρα

χθες βράδου(εψές): ασιάρα

αργά το βράδου: του αμινάτου

βραδουκίνητος: κλουστούρου
(μτφ)

βραδύνου: ζιάνγκα

βράζω: χέρμπου

βράζει: χιάρμπε

έβρασε: σι χιάρσε

βρασμένος, βραστός: χέρτου

βράση: χιρμπιάρε

βραχιόλι, χειροπέδα:
μπλιτζάκιε

βρέχω, υγραίνω: ού(ν)του

βρεγμένος, μουσκεμένος:
ου(ν)τάτου & μουτσάλε

βράχια: μι ου(ν)τά

μουσκεύθηκα: μι αντρά
μουτσάλε

βρέχει: ντα πλουάε

βροχερός: πλουιρόσου

βροχή: πλουάε

βρίσκο: άφλου

βρήκα: αφλά

βρήκες: αφλάς

βρικόλακας, δαμόνιος:
βόμπιου

βροντό: μπουμπουνέτζου

βροντά: μπουμπουνεάτζε

βρύση: σιόπουτου

Βρυσοχώρι: Λιάσιντζι

βρωμό, μυρίζω άσχημα:
ντιχινέσκου & αμπούτου

βρωμερός, δύσοσμος: ντιχινίτου
& αμπουτσίτου

βρωμά, ακαθαρσία: λιβίλια

βρωμές, ακαθαρσίες: λιβίλιαε

βρωμές, αποπλύματα: λιτούρι

βρώμικος, βρωμιάρες: λιβόσου

βρωμιάρα: λιβουάσα

βρζαίνω, μυζώ: σούγκου

βρζαγμένος, ισχνός: σούπτου

βρζακτάρι: σονγκάρου

Βωβούσα: Μπαιάσα

βώτριδα: μόλτσα

Γγ

γαβάθα: κουβάτα

γαΐδαρος: γουμάρου

γάλα: λάπτε

γαλοπούλα: μισίρκα

γάμος: νούμπτα

γαμπρός: τζίνιρε

γάστρα: γάστρου

γάτα: κατούσα

γδέρνω: μπιλέσκου, μαδού

γδαρμένος, γυμνός: μπιλάτου

γείτονας: βιτσίνου

γελάω, ξεγελάω: αρίντου

γέλασα: αρίσου

με ξεγέλασε: μι αρίσε

γέλιο: αριντιάρε

γεμίζω: ούμπλου

γέμισα: ουμπλού

γεμάτος, πλήρης: μπλίνου

γένια: μπάρμπα

γενιά, καταγωγή: μιλέτε

γεννώ: αμίντου

γέννησα: αμιντά

γεννημένος: αμιντάτου

γεννώ (για ζώα): (α)φέτου

γέννησε: φιτέ

γέννηση: φιτιάρε

γεννημένος: φάπτου

γεράζω: αουσέσκου

γέρος: αούσου
γεύμα: πρίντζου
γέφυρα: πούντε
για: ντρι (ε) & πρι & τρα
για να (ίνα): τα σι & τρα σι
γιαγιά: μάια
Γιάννενα: Ιάλλα
γιαούρτι: γιαούρτε & μικάτου
γιατί: κισέ & τρισέ
γίδα: κάπρα
κατσικάκι: έντου
κατσικάκι μέχρι ενός έτους:
βιτούλιου
γιδοβοσκός: καπράρου
γιδόμαλο: καπρίνα
γίλεκο μακρύ: σάρικα &
φλουκάτα
γιορτή: σιρμπιτουάρε
γιός: χίλιου
ο γιός σου: χίλτου
ο γιός του: χίλσου
γκλίτσα: καρλίγκου
γκρεμίζω, κυλίω:
αρουκουτέσκου
γκρεμίσθηκα: μι αρουκουτί
γκρεμός: γκρέπου & όχτου
οι γκρεμοί: γκριάμπιλι
γλείφω: αλίγκου & αλιντζέσκου
γλειμμένος: αλιμπτου
γλείψιμο: αλιντζίρε
γλιστρώ: αλιούρικου
γλίστρησα: αλιουρικάι

γλουκαίνω: ντουλτσέσκου
γλουκάθηκα: μι ντουλτσί
γλουκίσματα: ντουλτσινι
γλυκός: ντουλτσε
γλώσσα: λίμπα
γνάθος: τσιούλιου
γνέθω: τουόρκου
γνέθαι: τουάρτσε
γνέσιμο: τουρτσιάρε
γνορίζω, καταλαβαίνω:
κουνόσκου
σε γνόρισα: τι κουνουσκουί
γνώριμος, γνωστός, η:
κουνουσκούτου, α
γνόατο: τζινουόκλιου
γονιός: πρίντε
γονείς: πρίντσι
γουδί: χαβάνια
γουδοχέρι: στούμπου
γουρλώνω: σγκιρλέσκου
γουρλώνω τα μάτια:
σγκιρλέσκου όκλιλι
γουρούνα: πουάρκα
γουρούνι: πόρκου
γοφός: γκόφου
γράμμα, επιστολή: κάρτε
γρατσουνό, ξόνω: σγκρίμου
Γρεβενά: Γκριέμπιτε
Γρεβενιώτης: Κουπιτσίνου
(μτφ)
γρήγορα, βιαστικά: αγόνια
γριά: μουάσα
γροθιά: πούμου & μπούσου

γυμνός: γκόλου & μπλέτσου
γυναίκα: μγκιάρε
γυρίζω: τόνρου
εγώ γυρίζω: μι τόνρου
γύρισε: σι τουρνέ
γυρισμένος: τουρνάτου
γύρω-γύρω: ντιασβιρλίγκα
γωνιά: κόχε

Δδ

δαγκώνω: μάσκου
δάγκωσα: μισκάι
με δάγκωσε: μι μισκέ
δαγκωμένος: μισκάτου
δάγκωμα: μισκάρε
δαγκωματιά, μπουκιά,
ξεροκόμματο: μισκουτούρα
δαδί: τζάντα
δαίμων, σατανάς: ντράκου
δακρύζω: λεκριμέτζου
δακρυσμένος: λικριμάτου
δάκρυ: λάκριμα
δάκρυα: λέκρινε
δακτυλίδι: νέλου
δάκτυλο: τζιάντιτου
δανείζω: μπουμουτέτζου
δάνειο: μπουμουτού
δάσος: παντούρε
δειλός: φρικόσου &
κουφουρίτου (μτφ)
δείχνο, φανερόνω: ασπούνου

έδειξα, φανέρωσα: ασπούσου
δέκα: τζάτσε
δέκα επτά: σάπτεσπριτζατσι
δεκαενnéα: νόουσπριτζατσι
δεκαέξι: σάσπριτζατσι
δεκαοκτώ: όπτουσπριτζατσι
δεκαπέντε: τσισπρετζάτσι
δεκατέσσαρα: πασπρετζάτσι
δεκατρία: τρέισπρετζατσι
Δεκέμβριος: Αντρέου
δεμάτι: μουνούκλιου
δεν: νου
δεν είμαι: νου χίου
δεν έχω: νου άμου
δεν είχε: νου αβιά
δεν θέλω: νου βόι
δεν θέλαμε: νου βριάμου
δένδρο καρποφόρο: πόμου
δένδρο δάσους: άρμπουρε
δένω: λέγκου
ξεδένω: ντισλέγκου
δεμένος: λιγκάτου
ξελυμένος: ντισλιγκάτου
δεξιά: αντριάπα
από δεξιά μου: ντι νιαντράπατι
δεξιός: αντρέπτου
δέρμα: κιάλια
Δευτέρα: Λούνι
διάγω (περνά), ζω: τρέκου
διακόσια: ντουσουότε
διαλέγω, ξεχωρίζω: αλέγκου

διαλέγω πολύ: πριαλέγκου
διαλεκτός, εκλεκτός: αλέπτου
διάλεγμα: αλιτζιαρε
διάρροια: κουφουάρε
διασχίζω: ούρντινου
διατάζω, ορίζω: ουρσέσκου
διαταγή: ουρσίρε
διαχωρίζω, χωρίζω: ντισπάρτου
διαζευγμένος, χωρισμένος:
ντισπριτσίου
διαζύγιο, χωρισμός:
ντισπριτσίρε
δίδυμος: τζεάμινου
διέξοδος, θάρος, λύση: καφάρε
δικό μου: αμέου & μέου
δικά μου: αμέι
δική μου: αμιά & αμιάουα
δικά μου: αμιάλε
δικό μας: ανόστρου
δικοί μας: ανόστρι
δική μας: ανουάστρα
δικές μας: ανουάστρε
δικός σου: ατέου
δικά σου: ατέι
δική σου: ατά & ατάουα
δικές σου: ατάλε
δικός σας: αβόστρου
δικά σας: αβόστρι
δική σας: αβουάστρα
δικές σας: αβουάστρε
δικό του: αλούι
δική του: σα (καταληκτικό π.χ.

μέ σα: η μάνα του)
δικό τους: αλόρου και λα
(καταληκτικό π.χ. κάσα λα: το
σπίτι τους)
δικός του: σου (καταληκτικό
π.χ. τάτου σου: ο πατέρας του)
δίνο: ντάου
έδωσε: ντιάτε
δώσανε: νιάντιρε
δίπλα: ντίντε
διπλώνω: αντούμπλικου
διπλωμένος: αντουμπλικάτου
διγάλα: γίλα & φούρκα
δίψα: σιάτε
διψώ: νιάστε σιάτε
διάγω, καταδιώκο:
αγουνέσκου
με έδωσε: μι αγουνί
διωγμένος: αγουνίτου
δοκός ξύλινη: γκρέντα
δόντι: ντίντε
κυνόδοντας: κιρίντε
δουλεύω: λουκρέτζου
δουλειά: λούκρου & λουκράρε
δουλευταίρη: λουκρουτόσου
δρεπάνι: σιάτσιρε
δρόμος: κάλια & σουκάκιου
δρόμοι: κέλι
οι δρόμοι: κέλουρι
δρυς: κουπάτσου
δυνατός, υγιής: σινιτόσου
δύο: ντόι
δύο φορές: ντόου όρι

οι δύο: ντόουλι
οι δύο μας: ντόιλνι
και οι δύο: σιαμισντόλι
δύω, δραπετεύω: ασκάπιτου
έδυσε: ασκιπιτέ
δύσις: ασκαπιτάρε
δυστυχής, ταλαίπωρος,
κακομοίρης, καημένος:
μαράτου & λάιου & κόρμπου
δώδεκα: ντόσπριτζάτσε

Εε

εάν: κάρσι
εβδομάδα: σπιτιμίνα
εγγονός: νιπότου
εγγονούλα: νιπουτίκα
έγκυος: γκριάουα
έγχορδο: ζήγκαρα
εγώ: έου
έδαφος, τόπος: λόκου
εδώ: αουά & νκουά
εδώ ακριβώς: αουάτσε &
αουάα
από εδώ: ντιαουά
προς εδώ: τραουά & κιτραουά
είκοσι: γίνγκιτσι
είκοσι ένα: ούνουσπρουγιγκιτς
είμαι: χίου
δεν είμαι: νούι
είσαι: χίι
ήταν: ιρά

ήμασταν: ιράμου
είναι (ένας): ιάστε
είναι (πολλοί): σούντου
είχε & είχαν: αβιά
εκατό: οννουσούτε
εκατομμύριο: μιλιούνε
εκεί: ακλό & ατσία
εκεί ακριβώς: ακλότσε
από εκεί: ντιακλό
προς εκεί: κιτρακλό
εκείνα: ατσίαλε
εκείνη: ατσία & νίσα
εκείνος: ατσέλου & νίσου
εκείνοι: ατσέλι & νίσι
εκείνες: ατσίαλε
εκείνου: αλούι
εκκλησία: μπισιάρικα
εκκλησιαστικό κτήμα: βακούφε
εκσφενδονίζω: αστράγκου
ελαφρύνω: λισουρέτζου
ελάφρυνα: μι λισουράι
ελαφρύς, ανήτος: λισόρου
ελιά δένδρο: μάσινου
ελιά καρπός: μάσινα
έλος: μουτσίαλα
εμείς: νόι
εμένα: ανία
ένα: ούνου
ένας: ούνου
ένδυμα: στράνιου
εννέα: νόου

ενενήντα: νοουτζάτσι
εννιακόσια: νοουσουτέ
έντεκα: ούνουσπριτζάτσι
εντελώς: ντίπου
έντερο: μάτσου
εξάδελφος: κουσουρίνου
έξι: σιάσε
εξήντα: σιασιτζάτσι
εξακόσια: σιασεσούτε
εξόγκωμα: τσούμα
έξυπνος: ντισπιπάτου
έξω: αφουάρα
από έξω: ντιναφουάρα
επάνω: ντισούπρου
επάνω, ψηλά: ανάλτου &
νσούσου
επάνω (επί): πρε & πρι
επάνω σε: πρίστι
επάνω από: προυσούπρου & ντι
προυσούπρου
έπειτα, ύστερα: απόια
επιπλήττω: βιργιέσκου
επίπληξη: βιργίι
επισκέπτης, φιλοξενούμενος:
ουάσπε & ουάσπιτου
επί: σιάπτε
εβδομήντα: σαπτετζάτσι
επακόσια: σιαπτεσούτε
ερμημά: ιρνιέ
έρχομαι: γίνου
ξαναέρχομαι: ματαγίνου
ήλθα: βίνιου

ερχομός: βινίρε

εσείς: βόι

εσύ: τίνε

για εσένα: τρι τίνε

ετοιμάζω, διορθώνω, ντύνομαι:
αντρέγκου

ετοιμάζομαι, ντύνομαι:
μι αντρέγκου

ετοιμάστηκε, ντύθηκε:
σι αντρέάγχε

έτοιμος, ντυμένος: αντρέμπτου

είμαι έτοιμος: χίου αντρέπτου

έτσι: ασί & ασίτσε

ευπρεπής: αμπρέπτου

ευτυχώς, πάλι καλά: σπουλαίτε

έχω: άμου

έχεις: άι

έχει: άρε

έχουμε: αβέμου

έχετε: αβέτς

έχουν: άου

είχα: αβούϊ

Zz

ζεματίζω: ουπιρέσκου

ζεματίστηκα: μι ουπιρί

ζεματισμένος: ουπιρίτου

ζεσταίνω: νγκιλτζέσκου

ζεσταίνομαι: μι νγκιλτζέσκου

ζεσταίνομαι από τον ήλιο:
νγκιλουρέτζου

ζέστανα: νγκιλτζί

ζεστάθηκα: μι νγκιλτζί

ζεστός: κάλντου

ζεστή: κάλντα

ζέστη: κιλντούρα

ζεγάρι: πρεάκλιε

ζηλευτός: λιμπισίτου

ζημία: ζνίε

ζημίαρχος: ζνιάρκου

ζητιάνος: διακουιάρου &
τσιράρου

ζητό, ψάχνω: κάφτου

ψαχουλεύοντας: αχουλινάϊ

περιζήτητος: κιφάτου

αζήτητος: νι καφάτου

ζυγαριά: ζίγα

ζυγαριά μεγάλη: καντάρε

ζυμάρι, προζύμι: αλουάτου

ζυμώνω: φριμίντου

ζυμομένος: φριμιντάτου

ζύμμα: φριμιντάρε

ζω: μπινέτζου

ζωή, βίος: μπάνα

ζώο: πράβντα

ζωμός: τζάμα

ζουμερός: τζιμόσου

ζονάρι: μπρίνου

ζώνη, λουρί: κουράουα

ζωντανός (υγιής): γίου &
σάικου

Hh

ηλικιωμένος (περασμένος):
τρικούτου

ήλιος: σουάρε

ο ήλιος: σουάρλε

ημέρα: τζούα

ημέρες: τζίλιε

ήρεμος, αγαπητός: πέκουλου

ησυχία, ηρεμία: σιχάτε

ηχώ, θορυβώ, κουδουνίζω:
ασούου

θόρυβος: ασουνάρε

Θθ

θα: βα

θάβω: νγκρόπου

ταφή: νγκρουπάρε

θαμμένος: νγκρουπάτου

θάνατος: μουάρτε & γκλιτσάρε
(μτφ)

θάλασσα: αμάρε

θαρραλέος: κιάρικου

θάρρος: κιάρε

θεία: τέτα

θείος: λάλα

θέλω: βόι & βόιου

θέλωμε: βρέμου

τι θέλεις: τσιβρέι

θέλω πολύ: παραβόου

θεός: ντουμιτζέου

θεραπεία: βίντικου
θεραπευμένος: βιντικιάτου
θερίζω: σιάτσιρου
Θεσσαλονίκη: Σουρούνα
θηλιά: αλάτσου
θηλυκιά: θιάμινε
θολώνω: αλιτσέσκου
θολωμένος: αλιτσίτου
θολωμένα: αλιτσιτί
θυγατέρα, κόρη: χίλια
η θυγατέρα μου: χίλιανι
θυμάμαι: θιμσέσκου
θυμήθηκα: θιμγί
θυμάμαι (φέρνω στο νου):
νιαντούκου αμίντε

Iu

ιδρώνω: ασούντου
ιδρωσα: ασουντιά
ιδρωμένος: ασουντάτου
ιδρώτας: σουντόρου
Ιούνιος: τσιρασιάρου
ιπεύω: μι νγκάλικου
έφιππος: νγκαλάρου
ιτιά: σάλτσε
ίχνος, πέλημα: ούρμα

Kk

καβουρδιστήρι καφέ: ντουλάπε

κάδος μεγάλος: τάλαρου
καθαρίζω: κούρου &
σπιστρέσκου
καθαρισμένος: κουράτου &
σπιστρίτου
καζάνι μεγάλο: κιλντάρου
καζάνι μικρό: κιλντουρούσου
καθένας: καθεούνου & πάσα ουν
καθιστικό: μαντζάτου
κάθομαι: σέτζου & σέντου
κάθομαι (στέκομαι): στάου
κάθισα: σιτζούι
κάθισα (στάθηκα): σιτιτούι
κάθισε (κάτσε): σετζ
κάθισε (αυτός): σιτζούι
κάθισε (στάθηκε): σιτιτού
καθισμένος: σιτζούτου
καίγομαι: μι άρντου
κάηκα: μι άρσου
καίω: άρντου
έκαψα: άρσου
κάηκαν: σι άρσιρε
καμένος, η: άρσου, α
κακός (ψεύτης): σιρέτου
κακός, αδύνατος: σκλίμπου
κακός: αράου
κακιά: αράουα
κακούργος: τιλιάτου (μτφ)
καλά: γκίνε
καλύτερα: μα γκίνε
πολύ καλά: μούλτου γκίνε
για τα καλά: ντιαγκίναϊ

καλαμποκιού ρόκα:
γκουγκούτσα
κάλαντα: κόλιντι
**αυτός, η που ψάλλει τα
κάλαντα:** κουλέντου, α
καλοκαίρι: βιάρα
καλός: μπούνου
καλή: μπούνα
καλημέρα: καλιμέρα
καληνύχτα: καλινίχτα
καλοσύνη, ευεργεσία:
μπουνουτιάτζα
κάτσα: λουπούντα &
κλιτσίουνου
καλτσάκια (τερλίκια): λιπσίνε
καμινάδα: μπουχουρέ
κανένας: βίρνου & βουρ &
κάνου
κάνω: αντάρου & φάκου
κάνετε: αντράτς
έκανα: αντρά & φέτσου
έκαναν: αντράρε
έκανε: αντρέ & φιάτσε
κάπα κοντή: ταλαγάνου
κάπα μακριά: ταμπάρου
καπνίζω: (α)φούμου
καπνός (φυτό): τουτούνε
καπνός φωτιάς: φούμου
καπνός μάυρος: φούμου γγάλου
καρράξια: κίσα
καρβουνασμένος: σκρουμάτου
αποκαίδι,καπνιά: σκρούμου
κάρβουνο: κιρμπούνι

κάρβουνιασμένο ξύλο
(μισοκαμένο): τουτσίνου

καρούλι: μακαρά

καρδαμωμένος, μαινόμενος:
τουρμπάτου

καρδιά: ίνιμα

καρύδι: κουκόσου

καρυδιά: νούκα

καρφί: πένουρα

κάστανο: κιστίνιου

καταβρέχω: πλουσκουτέσκου

καταβρέχθηκα: μι πλουσκουτί

κατακλυσμός: σιντέλιου

κατανόω: ντουκέσκου

κατανόησα: ντουκί

καταστρέφω, χαλνών: σπάργκου

καταστράφηκε, χάλασε:
σι σπάρσε

κατεστραμμένος: σπάρτου

καταστρέφω,αφανίζω: ντιρίνου

καταστρέφομαι,
ταλαιπωρούμαι: μι ντιρίνου

κατεβάζω, χαμηλώνω:
ντιπούνου

κατεβαίνω: μι ντιπούνου

κατέβασα: ντιπουσί

κατέβασε,κατέβηκε: ντιπούσε

κατέβηκα: ντιπούσου

κάτι: νίστε & τσιβά

κατόπιν: απόια

κατουρώ: μι κίσου & μι
στρικόρου (μτφ)

κατουρημένος: κισάτου

κάτουρο: κισάτου

κατούρημα: κισάρε

κατουρλιάρης: κισαίποδου
(μτφ)

κάτω από, υπό: σουν

κάτω, καταγής: μπάντε

από κάτω: ντι μπάντε

κάτω: γκιόσου

από κάτω: ντι γκιόσου & σουν

προς τα κάτω: νγκιόσου

πιο κάτω: μα νγκιόσου

κάτω από: πρινγκιόσου

κατόφλι: πράγκου

κέδρος: τζουνιάπινε

κελαϊδών, παίζω όργανο: μπάτου

κενός, άδειος: γκόλου

κεράσι: τσιρέασα

κερασιά: τσιρέσου

κερνά, δωρίζω: μέσκου

κερασμένος: μισκούτου

κέρασμα: μιστιάρε

κερασοφόρος: κορνούτου

κέρατο: κόρνου

κερί: τσιάρα

κεφάλι: κάπου

κήπος: γκιρντίνα

κίτρινος: γκάλμπινου

κιτρινισμένος: γκαλμπινόσου

κλαδί: αλμάκιου

κλαίω: πλίνγκου

κλαμένος: πλίμπτου

κλάμα: πλιντζάρε

κλάνο: μπέσου

κλανιά: μπισίνα

κλανιάρης: μπισινοβότανου
(μτφ)

κλέβω: φούρου

κλέφτης: φούρου

κλοπή: φουράρε

κρυφά, κλεφτά: αφουρίσαι

κλειδί: κλεάε

κλειδώνω: νγκλίντου

ξεκλειδώνω: ντισκλίντου &
ντισφάκου

κλεισμένος: νγκλίσου

κλίνω, γέρνω: νκλίνου

κλώθω, γυρίζω (στρέφω):
σούτσου

κλωσά: κλουτσέσκου

κλωσά: κλουτσιάστε

κλωστή,νήμα: χίρου

κόβω, αποχωρίζω: κούρμου

κομμένος, αποχωρισμένος:
κουρμάτου

κόβω, σφάζω: τάλιου

κομμένος, σφαγμένος: τιλιάτου

κοιλάδα,χαράδρα: βάλια

κοιλιά: πίντικα

κοιλιά ζώου: πλαστούρα

κοιμάμαι: ντουόρμου

κοιμήθηκα: ντουρνί

κοιμισμένος: ντουρνίτου

κοιμητήριο: μιτίριου

κοινωνό: μι κουμίνικου
κοινωνήσα: μι κουμινικάι
κοινωνία θεία: κουμικάρε & κουμικιτούρα
εκείνος που μετάλαβε: κουμινικάτου
ακοινώνητος: νι κουμινικάτου
κόκκαλο: όσου
κοκκινίζω: αρουσέσκου
κοκκίνισα: αρουσί
κόκκινος: αρόσου
κόκκος: γκιρνίτσου
κόκορας: κουκότου
κολώ: αλικέσκου
ξεκολώ: ντισλικέσκου
κολλημένος: αλικίτου
ξεκολλημένος: ντισλικίτου
προσκολλούμαι: μι αλιντσέσκου
κολοκίθι: κουρκουμπέτου
κολοκυθιά: κουρκουμπέτα
κόλπος, κόρφος: σίνου
κόμπος: νόντου
κοντά, πλησίον: απρόαπε & νίγκα
κονταίνω: σκουρτέτζου
κοντός, η: σκούρτου, α
κοντάρι, πάσσαλος: στρόπου & στρόγκου & πάρου
κοπανίζω: κισέτζου
κοπάνισα: κισάι
κοπανισμένος: κισάτου
κόπανος: μάλιου
κοπέλα: τσούπρα

κοπριές: μπάλιτσι
κορίτσι: φιάτα & βιργινάδα
κοριτσάκι: φιτίκα
κοροϊδεύω: πιζουέσκου
κοροϊδευτής: πιζουιτόρου
κοροϊδία: πιζουίρε
κορόμηλο, δαμάσκηνο: προύνου
κορυφή: τζιάνα & κίπιτα
κορυφή, λόφος: γκόντρου
κορυφή βουνού: τσιούκα
κορυφή, εξόγκωμα: τσούμα
κοσκινίζω: τσέρνου
κοσκινισμένος: τσιρνούτου
κόσκινο: τσίρου
κόσμος: λούμα & ντουνιάουα
κότα: γκαλίνα
κοτέτσι: κουτάρου
κοτσύφι: νίρλα
κουβαλώ, φέρω: πόρτου
κουβαλώ στη πλάτη: (α)νγκρίτσου
κουβάρι: γκλιέμου
κουδούνι: κλιόπουτου & τσουκάνου & κίπρου
κουκουνάρι: κουκουλίτσου
κουλούρι: κουλάκου
κουνώ: λιάγκανου
κουνημένος: λιγκινάτου
κούνημα: λιγκινάρε
κούνια: λιάγκανου
κούνια μωρού: σαρμινάτσα
κουινάδος: κουμνάτου

κουινάδα: κουμνάτα
κουράζομαι: απουστουσέσκου
ξεκουράζομαι: ντισπουστουσέσκου
κουράστηκα: απουστουσί
ξεκουράστηκα: ντισπουστουσί
είμαι κουρασμένος: χίου απουστουσίτου
ξεκουρασμένος: ντισπουστουσίτου
κουρασμένος, κατάκοπος: τέσου & κουρμάτου
κουρεύω: τούντου
κουρεμένος: τούμψου & τούμψου
κουρεμένη: τούμψα
κουρκούτι: κουλιάσου
κουρτίνα: μπιρντέ
οι κουρτίνες: μπιρτιάτζιλε
κουτάλι: λίγκουρα
κουταλάκι: λιγκουρίτσα
κουτί: κουτίε
κουτάκι: κουτίτσου
κουτσός: σκλιόπου
κουτσουλιά: γκλινάτου
κούτσουρο: μπουτςουμου
κουφός: κούφου
κρανιά: κόρνου
κράνο (καρπός): κοάρνα
κρασί: γίνου
κρατώ: τσίνου
κράτησα: τσινούι
κρατάμε: τσινέμου

κρατημένος (μτφ πλούσιος) :
τσινούτου

κρέας: κάρνε

κρέας ψαγνό: μπουκά

κοματάκι κρέατος: φιλίε

κρεμνό: σπίντζουρου &
ασκάλνου

κρέμομαι: μι σπίντζουρου

κρεμάσθηκα: μι σπιντζουράι

κρεμασμένος: σπιντζουράτου

κρεμμύδι: τσιάπα

κριάρι: μπερμπέκου

κριθάρι: όρτζου

κρίκος: κικέλα

κρότσι: φλόκου

κρόσσια: φλότσι

κρύβω: ασκούντου

έκρυψα: ασκούμσου

κρυμμένος, η: ασκούμπτου,α

κρυφός: ασκουμπτόσου

κρυώνω: αρκουρέτζου

κρύωσα: αρκουράι & σικάι

κρυολογημένος: αρκουράτου

κρύο: αρκουάρε

κρυολόγημα: ακουράρε

κρύος, ψυχρός: αράτσε

κρύπτη: κρυψάνα

κρυωμένος, ξυλιασμένος:
σικάτου

κρυώνω κάτι: αρατσέσκου

κρυώνω, ξυλιάζω από το κρύο:
σέκου

κτυπό με κρότο,βροντό:

κριτσινέσκου

τον κοπάνισε: λου κριτσινί

κτυπό, δέρνω: αγκουντέσκου &
μπάτου

κτύπημα: αγκουτιτούρα

κτυπημένος: αγκουντίτου &
μπιτούτου & τσουκουτίτου

κτυπό,μαπασιζώ:
πλιτσκουτέσκου

κτυπό με σφυρί:
τσουκουτέσκου

κτυπό το σήμαντρο: τόκου

ηχηρό ράπισμα: λόσκουτου

κυδώνι: γκουτούνιε

κυδωνιά: γκουτούνιου

κυνηγώ, διώχνω: αβίνου

με κυνήγησαν: μι αβινίρε

κυνηγός: αβτζάτου

κύπελλο, καφεμπρίκα: πότσου

Κυριακή: Ντουμίνικα

Λ

λαγός: λιέπουρε

λάδι: ουμπτουλέμνου

λαίμαργος: λίζουρου

λαιμός: γκούσα

Λάιστα: Λάκα

Λαϊσινή: Λικιάτα

Λαϊσινός: Λικιάτου

λάκκος, τάφος: γκρουάπα

λάμπω, γυαλιζώ: νγκιλιτζέσκου

λαμπρός, γυαλιστερός:

νγκιλιτόσου & γκιλισίτου

λάμπω, ακτινοβολώ, ζηλεύω:
λιμπσιέσκου

λαμπρός, ζηλευτός: λιμπσιότου

λάπατο: στιάγιε

λάρυγγας: γκρουμάτσου

λάρυγγι κότας: γκιρσιλιάνου

λάσπες: λέσκι

λαφίνα: πλατόνα

λάχανο: τζουρούχου

λέγω: τζίκου

είπε: τζίσε

λειτουργιά, πρόσφορο: ανάφρα
& λιτουργίε

λειτουργιά μικρή: πισκουρίτσου

λειψίνα: σγκάϊμπα

λεκάνη: λένε

λεκιάζω: λικισέσκου

λεκιασμένος: λικισίτου

λεπτόκαρο: αλούνου

λεπταίνο: μινουτέτζου

λεπτός: μινούτου & λέμπτου

πολύ λεπτός & πολύ ψηλός:
σπρουλούγκου

λγκιάζω: σουγκλιότσου

λόξιγκας: σουγκλιότσου

λίγο: θιάμα

λίγο & λίγο: μσιόνου

λίμα: αρνίε

λιποθυμία: μίλιε & μίντζιλε &
γκρέου

λιώνω: τουκέσκου

λιωμένος: τουκίτου

λουκέτο μικρό: φιλιπτίτσου
λύκος: λούπου
λυπάμαι, συμπαθός: νιλουέσκου
συμπαθής: νιλουίτου
συμπονετικός, πονόψυχος:
νιλουόσου
λύπη, συμπάθεια: νίλιε

Μμ

μαδός: ντιάπιρου
μαδημένος: ντιπιράτου
μάδημα: ντιπιράρε
μαζεύω, συλλέγω: αντούνου
μάζεψα: αντουνάι
μαζεμένος: αντουνάτου &
αλνάτου
μαζεμένοι: αντουνάτσι
μαζί: ντιαντούνου & σιάμς
μαθαίνω, διδάσκει, συνηθίζω:
μβέτσου
μαθημένος: μβιτσάτου
αμάθητος, άπειρος: νιμβιτσάτου
μάθηση: μβιτσάρε
μακριά: ντιπάρτε
από μακριά: ντι ντιπάρτε
μακρινός: ντιπαρτόσου
μακρύς: λούγκου
μαλακός: μουάλε & ρούντου
μαλλί: λίνα
μαλλί μαλακό: ρούντου
μαλλί ρυπαρό: ουσάκου

μάλλινο ένδυμα: πατούρε
μάλλινο αδρό σκέπασμα: τσέρκα
μαλθακός, άβουλος: κλίτσου
άνοιγμα μαλλιού: σκαρμινάρε
μάλωμα (καυγός): αγκιτσάρε
μαλώνω κάποιον: ανγκάτσου
μαλώνω με κάποιον: μι
ανγκάτσου
μαλωμένος: ανγκιτσάτου
μάνα: ιάτα & μούμα
μάνα μου (επίκληση): ιάτανι
η μάνα μου: μούμανι
η μάνα σου: μέτα
η μάνα του: μέσα
μανδύας: κάπα
μανίκι: μίνικα
μαξιλάρι: κπιτινίου
μαξιλαροθήκη: καλούφρε
μάρτης (κλωστή): μάρτσου
Μάρτιος: Μάρτσου
μαστός: τσίτσα
θηλή μαστου: κέπτου
μαστοί ζώου: ούτζιρε
μασώ: μάστικου
μάτι: όκλιου
μάτιασμα: (ντι)ουκλιάρε
ματιασμένος: (ντι)ουκλιάτου
ξεματιάζω: ντισκίντου
ξεματίασμα: ντισκιντάρε
ξεματιασμένος: ντισκιντάτου
μαύρος: λάιου & γκάλου

μαύρος καφές: νέγκρου
μαχαίρι: κουτσούτου
σουγιάς: κουστούρα
μεγάλος: μάρε
ο μεγαλύτερος: μα μάρλε
μεγάλωνω, ανατρέφω: κρέσκου
μεγάλωσα: κρισκούι
μεγαλωμένος: κρισκούτου
μεγάλωμα, ανατροφή:
κριστιάρε
μεδούλι: μιντούλιου
μυαλό: μιντούα
μεθαύριο: παίμινε
μεθός: μι μπέτου
μέθουσα: μι μιπιτάι
μεθός κάποιον: μπέτου
μεθουσι: μπιτάρε
μεθουσμένος: μπιπιτάτου &
κρέπιτου (μτφ δηλ. σκασιμένος)
μέθουσι: μπετατούρου
μέλι: νιάρε
μέλισσα & μελίσι: αλγκίνα
μένω: αρμίνου
έμεινα: αρμάσου
αφημένος: αρμάσου
κατάλοιπα: αρμασιτούρι
μέρα: τζούα
μέρες: τζίλιε
οι μέρες: τζίλιε
μερικοί, κάμποσοι: νισκίντζι &
νίστε
μερικές φορές: νισκίντζι όρι

μέρος, πλευρά: πάρτε
μέσα, εντός: νουούντρον
μέση: μέσια
μεσημέρι: μφρίντι & πφρίντζου
μετρό: μισούρου
μετρημένος: μισουράτου
μέτρηση: μισουράρε
Μέτσοβο: Αμίντσου
μέχρι, ως: πιν
μήλο: μέρου
μήνας: μέσου
μήπως: μάνα & να κου & νάκα
μήπως δεν: νάκα νου
μηνυκάζω, αναμασό:
αροάμιγκου
μηχανή: μάκινα
μία: ούνε
μία- μία (ανά μία): κιτί ούνε
μια φορά: ούνε ουάρα
με τη μία: κου ούνε
μικρός: νίκου
μισός: ντίσου
μισό: τζιουμιτάτε
μοιάζω: αουντζέσκου &
αντούκου
του μοιάζω (του φέρω):
λου αντούκου
μου μοιάζει: νιαουντζιάστε
του μοιάζει (του φέρνει):
λου αντούτσε
μοιράζω, διαιρώ: μπάρτου
μοιράσαμε: αμπιρτσίμου
μοιρασμένος, διαιρημένος:

μπιρτσίτου
μόλις: κάρ σι & ίτσι
μόνον: γκολ
μόνος: σίγκουρου & γκόλου
μουδιάζω: αμουρτσέσκου
μούδιασα: αμουρτσί
μούδιασμένος: αμουρτσίτου
μουλάρι: μούλα
μουλιάζω: μόλιου
μούλιασμα: μουλιάρε
μουριά: τσιρνίτσιου
μουρμουρίζω: γκιρνέσκου
μουχλιάζω: μουχλιτζέσκου
μούχλιασε: μουχλιτζί
μουχλιασμένος: μούχλιντου &
μουχλιτζίτου
μπαίνω: ίντρον
μπήκα: ιντράι
μπαλόνω: μπατίκου
μπαλωμένος: μπιτικάτου
μπάλωμα: μπιτικάρε
πανί μπαλώματος: πιάτικου
μπαστούνη: τουϊάγκα
μπελάς: ντέσμα
μπλεγμένος: μπιρτίτου
μπορώ: πότου
μπορούμε: πτέμου
μπόρεσα: πτούι
δεν μπορώ: νου πότου
μπορεί, πιθανόν, ίσως: πούατε
μουκάλι: μπότσα & κουνέτου

μπουκαλάκι: κουνετίκου
μπράτσο: μπράτσου
μπροστά, πριν: νίντε
από μπροστά: ντινίντε
μπροστά, ενόπιον: ντρι
μύγα: μούσκα
μύγες: μούστι
μυζήθρα: γκίτζα
μύλος: μουάρα
μυλωνάς: μουράρου
μύξα: μούτσα
μύξες: μούτσι
μυρίζω, οσφραίνομαι:
ανιουρτζέσκου
μυρουδιά: ανιουρτζίρε
μου μυρίζει: νι' ανιουρτζιάστε
μυρμήγκι: φιννίγκα
μύτη: νάρε
μυτίτσα: μίτικα
μυτερός, σουβλερός: κικιτόσου

Nv

να, ιδού: ιά
νάτην: νάια
νεαρός: τίνιρου
νεκροταφείο: γκόντρον (μτφ
γιατί στη Λάιστα βρίσκεται σε
λόφο)
νέος (παλληκάρι): τζόνε
νέος (καινούργιος): νόου
νερό: άπα

τα νερά: άπιλε
κρύο νερό: άπα αράτσε
τα ακάθαρτα νερα: άπιλε
αλιχόνε
νερούλός: απατόσου
νευρικός, οξύθυμος: σέρτικου
νεφρός: αρνίκλιου
νικό, υπερτερώ, ξεπερνά:
αντρέκου & αστρέκου
με νίκησες, με ξεπέρασες:
μι'αντρεκούς
σε νίκησα, σε ξεπέρασα:
τι'αντρεκούι
νικημένος: αστρικούτου
Νοέμβριος: Μπρουμάρου
το νόμισμα: πρέλου
νους: μίντε
νουνεχής: μιντούσου
ντορβάς: τάστρου & ταγάρε
ντορβαδάκι: τιστρικού
ντουλάπα εντοιχισμένη:
μισάντρα
ντρέπομαι: μι αρουσουνέτζου
ντρέπομαι: νιάστε αρσίνε
ντροπαλός: αρουσουνόσου
ντροπή: αρσίνε & γκιζέπε
ντροπιάζω: αρουσουνέτζου
ντροπιασμένος: αρουσουνάτου
ντόνο: μβέσκου
καλοντυμένος: μβισκούτου
ντόνο, εξοπλίζω:
αρματουσέσκου
ντυμένος, εξοπλισμένος:
αρματουσίτου

νύφη: μβιάστα
νοφούλα: μβιστίκα
η πεθερά τη νύφη: νόρα
η γυναίκα του αδελφού: νόρα
νύχι: ούγκλιου
νύχτα: νουάπτε
νυχτώνει, σκοτεινιάζει:
μουρτσιάστε
νύχτωσε: μουρτσι
νύχτωμα: μουρτσιτού
στο νύχτωμα: του μουρτσιτού
νορίτερα (πιο μπροστά):
μαναίντε

Ξ

ξακουστός: αυτζίτου
ξαμολά,εφορμό: σιργκέσκου
ξαμολήθηκα: μι σιργκί
ξανά: ναπόια & μάτα
ξανθομάλλης: κανούτου
ξαπλώνω για ύπνο: μι μπάγκου
ξαπλωμένος: μπιγκάτου
ξαπλώνω για ξεκούραση, για ηρεμία: μι τίντου & μι απούνου
ξεθεωμένος, αποκαωμένος:
τέσου
ξαπλωμένος: τέσου & απούσου
ξεγελώ (δελεάζω): ανγκάνου
**ξεγέλασμα (κάλεσμα
δελεαστικό):** ανγκινάρε
ξεγυμνώνω: ντισπόλιου
ξεγυμνόμενοι: μι ντισπόλιου
ξεγυμνωμένος: ντισπουλιάτου
ξεκινώ: νγκισέσκου
ξεκίνησα: νγκισίι
ξεκίνησαν: νγκισίρε
ξεκοιλιάζω: ντισπίντικου
ξεκοιλιασμένος: ντισπιντικάτου
ξένα: ξιάνι
ξεπαγιάζω, τρέμο από το κρύο:
τζιάτζιρου
ξεπαραδιάζω, πτοχεύω άλλων:
αφουλέσκου
**ξεπαραδιασμένος,
πτοχευμένος:** αφουλίτου
ξεπαραδιάστηκα: μι αφουλίι
ξεπετάγομαι: μι αλιάπιντου
ξεπετάχθηκα: μι αλιμπιντάι
ξεραίνομαι: σέκου
ξερνό: βόμου
ξερνά: βουμιάστε
ξέρασμα: βουμιάρε
ξέρο, έχω γνώση: στίου
γνώστης, συνετός, σοφός:
στιούτου
ξεσκίζω: ντιρίνου
ξεσκίσθηκα: μι ντιρνάι
ξεχειμωνιάζω: αρνέτζου
ξεχειμώνασμα: αρνίρε
ξεχνά: αγκρισέσκου
ξέχασα: αγκρισίι
ξεχασμένος: αγκρισίτου
ξεχασιάρης: αγκρισιτόρου
ξημερώνει,χαράζει: άπιρε
ξημέρομα,χαράγμα: χιργίε

ξημέρωσε, χάραξε: απίρι & χιργί

το ξημέρωμα: τ' απιρίνταϊ

ξημερόνοντάς τον:
απιρίνταϊλού

ξημερόνει (κτυπά ο ήλιος): ντα
σουάρλε

βγήκε ο ήλιος: ισί σουάρλε

ξηραμένος, στεγνός: ουσκάτου

ξηρός: σέκου

ξηρίζω: ακρέσκου

ξίνισε: σι' ακρί

ξινάδα: ακρίμε &
πουσκουτούρα

ξύδι: πούσκα

ξινόγαλα: δάλα

ξύγκι, λίπος: σέου

ξύλο: λιέμνου

ξύλο μικρό: λιεμνίκου

ξύλα: λιάμνι

ξηρά ξύλα: ουσκουτούρι

ξύλινο παγούρι: κόφα &
φτσιέλα

ξύλινο πιάτο: κουδουπίνακου

ξύνω: σγκρίμου & αράντου

ξύνομαι: μι σγκρίμου

ξύσμένος: αράσου

ξύνω το μαλλί: σκάρμινου

ξύπνώ: ντιστέπτου

ξύπνησα: ντισπιτάϊ & απίρι

ξύπνητός, έξυπνος: ντισπιτάτου

ξύπόλατος: ντισκούλτου

Οο

ό,τι, μόλις: ίτσι

οικογένεια: φουμεάλια

οικοδόξυλεία: κερεστές

οινόπνευμα: σπίρτου

οκτώ: όπτου

ογδόνα: οππουτζάτσι

οκτακόσια: οππουσούτε

όλα: τούτι

όλοι: τούτσι

όλη: τούτα

όλες: τούτε

όλος: τούτου

όλων: τουτουλόρου

ομιλώ, λέγω: ζιμπουρέσκου

ομιλία, λόγος: ζιμπόρου

όμορφος, ωραίος: μσάτου

όμορφη, ωραία: μσάτα

άσχημος: ουρούτου

άσχημη: ουρούτα

ομορφιά: μουσουτιάτσα

ασχήμια: ουριάτσα

ομορφιές: μουσουτέτσι

ομφαλός: μπουρίκου

όμως, αλλά: μα

ονειρεύομαι: μι νγκισέτζου

όνειρο: γίσου

τα όνειρα: γίσιλε

όνομα: νούμα

ονομάζομαι: μι αγκλιάμου

οξιά: φάγκου

όποιος: τσίνε & κάρε

οποιοσδήποτε: τσινεβά

οποτεδήποτε: καρεοάρα

όπως, σαν: κα

όπως, καταπώς: κατακούμου

όρθιος: μπρόστου

ορφανός: ουάρφανου

όσο: κούτου

όταν, μόλις: κούντου

οτιδήποτε: ίτσι

ουδόλω: χίτσου

ουρά: κουάντα

ουράνιο τόξο: κουρκουμπέου

ουρλιάζω: αούρλου

Ππ

πάγος: νγκλέτσου

παγωμένος: νγκλιτσάτου

παγωνιά & πάγωμα: νγκλιτσάρε

παγώνω: νγκλέτσου

ξεπαγώνω: ντισγκλέτσου

ξεπαγωμένος: ντισγκλιτσάτου

πάγωσα: μι νγκλιτσάι

παγώνω, ξυλιάζω: σέκου

πάγωσα, ξυλιασσα: σικάι

παγωμένος, ξυλιασμένος:
σικάτου

παγωνιά: τσίαφε

παθαίνω, πάσχω: πάτου

έπαθα: πιτσιί
τι έπαθα: τσι πιτσιί
παιδί: φτσιόρου
παιδάκι: φτσιουρίκου
παίζω: τζιόκου
παίζιμο: τζιουκάρε
παίρνω: λιάου
παίρνει: λιά
πάρσιμο: λουάρε
παλάμη: πάλμα
παλεύω,αγωνίζομαι: μι αλούμπτου
πάλη,αγώνας: αλουμπτάρε
πάλι, ξανά: μάτα
παλιός: βέκλιου & μπιτίρνου
Παναγία: Στιμιρίε
πανί, ύφασμα: πίντζα
παντρειά άνδρα: νσουράρε
παντρειά γυναίκα: μιρτάρε
παντρεμένος: νσουράτου
παντρεμένη: μιρτάτα
ανύπαντρη: νιμαρτάτα
παντρεύομαι (για άνδρα): μι νσόρου
παντρεύομαι (για γυναίκα): μι μιρίτου
παντρεύω άνδρα: νσόρου
παντρεύω γυναίκα: μιρίτου
παπάς: πρέφτου & αφέντου
παπαδιά: πριφτιάσα
παππούς: πάπου
παράθυρο: πιρθίρε

παραμάσχαλα: σουμσουάρε
παραμονή: πιρίντε
παραπίσω(αργότερα): μαναπόι
Παρασκευή: Βίνιρι
πασπαλίζω: πισπιλέσκου
Πάσχα: Πάστε
πατάτα: μπότσε
πατέρας: τάτου
ο πατέρας: τάτουλου
ο πατέρας μου: τάτουνιου
ο πατέρας σου: τάτουτου
ο πατέρας του: τάτουσου
πατσαβούρα: πιντζιτούρα
πατώ, ληστεύω: κάλλκου
πατημένος: κικλάτου
απάτητος: νικικλάτου
πάχνη: μπρούμα
παχύς: γκράσου
πεδικλώνω: νκιάντικου
πεδικλώνομαι, σκοντάφτω: μι νκιάντικου
πεζούλι: πιζούλιου
πεθαίνω: μόρου
θα πεθάνω: βάι μόρου
πεθαμένος, νεκρός: μόρτου
πεθαμένη, νεκρή: μοάρτα
πεθαμένοι: μόρτσι
πέθανα: μουρί
πέθαναν: μουρίρε
πεθερός: σόκρου
πεθερά: σοάκρα

πεινώ πολύ: ατζιουνέτζου
πεινάσα: ατζιουνάι
πεινασμένος, νηστικός: ατζιουνάτου & ατζιούνου
είμαι νηστικός: χίου ατζιούνου
πεινά: φουάμε
πεινώ: νιάστε φουάμε
πειράζω, ενοχλώ: κιρτέσκου
πειραγμένος: κιρτίτου
άθικτος: νι κιρτίτου
πείραγμα: κιρτίρε
πελεκουδι: σκίρπα
Πέμπτη: Τζιόι
πέντε: τσίντσι
πενήντα: τσιντζάτσι
πεντακόσια: τσιντζιούτε
πέπλο νυφικό: ζιβόνου
πέρα: νγκλο
πιο πέρα: μα νγκλό
άντε πέρα: άντε νγκλο
πέρδικα: πιτρουνίκλιου
περιμένος: αστέπτου
σε περιμένος: τι' αστέπτου
περισσότερο (συγκριτικό): κάμα
περισσότερο, υψηλότερον: μανσούς
πολύ περισσότερο: πριμανσούς
περπατώ, βαδίζω: ζιμου
περπάτησα: ιμνάι
περπατώ: μι πριμίμου
περπατημένος: πριμινάτου

περίπατος: πριμνάρε
περνό, διαβαίνο: τρέκου & αστρέκου
πέρασαν: τρικούρε
περασμένοι: τρικούτου
περνό απέναντι, υπερπηδῶ: ντριστελίου
πέρυσσι: άνου
πεταλοῦδα: πιρπιρούνα
πέτρα: κιάτρα
πέτρα στρόγγυλη: γκουργκούλιου
πέτσα: πιάζα
πετώ εκσφενδονίζω: ασβιρλέσκου
το εκσφενδόνισε: λου ασβιρλί
πετώ, ίπταμαι: ασμπόρου
πετούν, ίπτανται: ασμπουάρε
πεύκο: κίνου
πέφτω: κάντου
έπεσα: κιτζούι
πεσμένοι: κιτζούτου
πηγαίνο: μι ντούκου
πήγα: μι ντούσου
πήγες: τιτσές
πήγε, πάει: ντούσε
πήγαينه: ντούτε
θα πάμε: βα νι τσέμου
πηγαინέρχομαι: μι ούρντινου
πηγή: φιντίνα
πηγούνι: γκρούνιου
πηδῶ, χορεύω: ανσάρου
πήζω: νγκλέκου

έπηξε: σιαγκλικέ
πηγμένοι: γκλικάτου
πηλός τοιχοποιίας, ασβεστοκονίαμα: κουρασάνε
πιάνω, συλλαμβάνω: ακάτσου
έπιασα: ακιτσάι
σ'έπιασα: τι' ακιτσάι
με έπιασαν: μι ακιτσάρε
πιάτο: μπλίντου
πικρός: αμάρου
πίνω: μπιάου
ήπια: μπιούι
πιωμένοι: μπιούτου
πόση: μπιάρε
ποτό: μπιτούρα
πιο: κάμα & μα
πιο κοντά: μα νγκουά
πιο πίσω: μαναπόι
πισινός, προκτός: κούρου
πιστεύω: πιστιπέσκου
πιστευτός: πιστιψίτου
πίσω, μετά: τούπου & ναπόι
πίσω: ντινιπόι
από πίσω: ντι ντινιπόι
πίτας, ψωμιού κόθρος - γύρος: κικκίνιου & κόντρου
μαλακό μέρος πίτας: πούσου
πίτας φύλλο: πέτουρου
πίτυρα: τίρτσι
στα πλάγια: αμπλιάτε
πλάκα: πλουάτσα
πλακόνω: πιτρουσέσκου

πλακωμένοι: πιτροσίτου
πλαντάζω: πλισκινέσκου
πλάνταζα: πλισκινί
πλαστήρι: κιριπιόρου
πλάστη: σουτσάλα
πλάτη, ράχη: πιλάρε
πλατύς: λάργκου
πλέκω: μιπιτέσκου
πλέξιμο: μιπιτιάρε
πλεγμένοι: μιπιτίτου
ξεμπλέκω: ντισπιτέσκου
πλένω: λάου
πλυμένοι: λάτου
άπλυτος: νιλάτου
πλούσιμο: λάρε
ξεπλένω: ασπέλου
ξεπλυμένοι: ασπιλάτου
πλεξούδα, κοτσίδα: κουσίτσα & κουσάουα
πλευρά, μέρος: πάρτε
πλευρό: κούστα
πληρώνω: πιτέσκου
πλησιάζω: απρόκιου
πλησίασα: απρουκί
πλούσιος, α: αβούτου, α
πλούσιος: τσινούτου (μφο)
πτοχός: πτόχου
πλούτος: αβιάρε
πνίγω (στραγγαλίζω): σγκρούμου
πνιγμένος, (στραγγαλισμένος): σγκρουμάτου

πνίγω στο νερό: νέκου
πνιγμένος: νικάτου
πόδι: τσόρου
πόδια: τσοάρι
ποδιά: πουάλα
πόθος, αγάπη: ντόρου
ποθητός, αγαπητός: ντουρούτου
πονώ, λυπούμαι, ποθώ: ντόρου
πόνος: ντόρου & ντουριάρε
πονεμένος: ντουρούτου
ποιός:: κάρε & τσίνε
πολύ: μούλτου
πολλές φορές: μούλιτι ουάρε
ποντικός: σουάρικου
πόρπη, κόπιτσα: ζάβα
πόρτα: ούσα & μπουάρτα
πορτούλα: ουσικά
παραπόρτα: πουρτίκα
πόσος:: κίτου
πόσοι:: κιτς;
ποτάμι: αρούου
το ποτάμι: αρούουλου
πότε: κούντου
ποτιζώ: αντάπου
ποτισμένος: αντιατάου
πότισμα: αντύπαρε
που:: ίου;
πουθενά: ιβά
πουκάμισο: κιμιάσα
πουλάω: βίντου
πούλησα: βιντούι

πουλημένος: βιντούτου
πουλί: πούλιου
πράσινο: βιάρντε
πρασινάδες: βιρτζετούρι
πρέπει (αρμόζει): απρίντε & πριψιάστε
πριόνι μεγάλο: σιάρα
πρόβατο: ουάε
τα πρόβατα: ουόλι
προηγούμενος: ντινάβρα
πρόλοβος πτηνών: μάμα
προίκα: πριτισίε
πρόπερσι: αντσέρτσου
προς, σε: κιτρί & λα
προσέρχομαι, φθάνω: κουπουσέσκου
προσκαλώ: αγκλιέμου
πρόσκληση: αγκλιμάρε
προσφώλι: φώλιου
πρόσωπο: φάτσα
προχθές: αουάλαρι
πρωί: ταϊνά
πρωτόγαλα: κουλιάστρα
πτώμα σαπισμένο: λέσια
πυγολαμπίδα: λικουρίτσου
πύον: πρόνιου
πυρετός: χιάβρα
πυρκαγιά με κρότο, μεγάλη φωτιά: μπουμπουρέτα
πυρουστιά: πιρουστίε
πως:: κούμου;

Ρρ

ράμφος, άκρη: κίπιτα
ράβω: κόσου
ξεράβω: ντισκόσου
ραμμένος: κουσούτου
ξεραμένος: ντισκουσούτου
έραψα: κουσούι
ράνιμο: κουσιάρε
ραδιουργία: μουζαβιλίκα
ραντίζω: αρουβινέτζου
ράντισα: αρουβινάι
ράντισμα: αρουβινάρε
ραντισμένος: αρουβινάτου
ρέβομαι: μι ρουγκουέσκου
ρετσίνι: ρουσούνα
ρημαγμένος: ερμουξίτου
ρίζα: αρδιτσίνα
ρίγνο, πετώ: αρούκου
έριζα: αρκάι
ρίγνομαι: μι αρούκου
ρίχθηκε: σι αρκέ
ρίξιμο: αρκάρε
ρίγνο επάνω: παραρούκου
ρόκα, ηλακάτη: φούρκα
ροκανίζω, περιτρόγω: αρόντου
ρουφός: σόρμπου
ρουφηγμένος: σουργκίτου
ρουφήξα: σουργκί
ροχαλίζω: χιρκέσκου

ρογάλισα: χιρκί
ρογάλητό: χιρκίρε
ρύζι: αρίζου
ρυτιδωμένος, ζαρωμένος, σουφρωμένος: σουπρουσίτου
ρωτό: (α)ντρέμπου
σε ρότησα: τι'αντριμπάι

Σσ

Σάββατο: Σίμπιτου
σαμπούκος: σουούγκου & βούζου
σάκος: σάκου
σάκοι: σάτσι
σακοράφα: αντρεάουα
σάλια: μπάλιε
σάλιαγκα: σμέλτσου & σμέλιαγκου
σαν, λες και: καντέτζ
σανίδι: σκίντουρα
σαπίζω: προυτιτζέσκου
σαπισμένος: προυτιτζίτου
σάπιος: προυόντιτου
σάπισμα: προυτιτζίρε
σαρακοστή: πιρέσανι
σαράντα: πατρουτζάτσι
σβήνω: αστίνγκου & αστέτζου
έσβησα: αστέσου
έσβησε: σι αστιάσε
σβησμένος: αστέσου
σβησμένη: αστιάσα

σειώ, κινώ: μίνου
σειόμαι, κινούμαι: μι μίνου
σειέθηκα, κινήθηκα: μι μινάι
κινήσου: μίνιτε
σηκώνω: μούτου & σκόλου
σηκόνωμαι: μι μούτου & μι σκόλου
σήκω: σκουάλιτε
σηκώθηκα: μι μτάι & μι σκουλάι
σηκώθηκε: σι μετε & σι σκουλέ
σήκωμα: μτάρε
σηκωμένος: μτάτου & σκουλάτου
σήκωσα: μτάι & σκουλάι
σημαδεύω: σιμνέτζου
σημάδι: σέμνου
σήμαντρο ξόλινο: τουάκα
σήμερα: άσιντζι
σιγά, αργά: αγάλια & πρεαγάλια
σίδηρο: χέρου
σιτάρι: γκρίνου
σιωπώ: τάκου
σιώπα: τάτσι
σκάβω: σάπου
σκαμμένος: σιπάτου
σκάψιμο: σιπάρε
σκάζω, ραγίζω, λυπούμαι: κρέπου & πλισκινέσκου
έσκασα: κριπάι & πλισκινί
σκασμένος: κριπάτου & πλισκινίτου
σκάσιμο, ράγισμα: κριπάρε

σκαθάρι μεγάλο: μπουμπάρου
σκάλα: σκάρα
σκαλίζω: αρίμου
σκάλισμα: αριμάρε
σκαλώνω, αναρτώ: ασκάλνου
σκάλωσα, κρεμάσθηκα: μι ασκιλνάι
σκαλωμένος: ασκιλνάτου
σκαμνί: σκάμνου
σκαντζόχοιρος: αρίτσου
σκαρφαλώνω: μι ανγκάρλιμου
σκαρφαλωμένος: ανγκαρλιμάτου
σκάφη ζυμόματος: κιπιστέαρε
σκάφη πλυσίματος: κουπάνα
σκεπάζω: κουάπιρου
ξεσκεπάζω: ντισκουάπιρου
σκεπάσθηκα: μι κουπιρί
ξεσκεπάσθηκα: μι ντισκουπιρί
σκεπασμένος: κουπιρίτου
ξεσκεπαστος: ντισκουπιρίτου
σκεπάζομαι: μι κουάπιρου
σκεπάζω, καλύπτω: αμβιλέσκου
σκεπασμένος καλυμμένος: αμβιλίτου & νβιλίτου
σκέπασμα φθαρμένο, κουρελού: πάλα
σκιά: αούμπρα
σκίζω, αποσπώ: αρούπου
έσκισα: αρούσου
σκίζω, ξεσκίζω: ντισκού
σκίσιμο: ντισκάρε
σκισμένος: αρούπτου &

ντισκάτου

σκισημένος στα δύο:
ντισκικιράτου

σκνίπα: τσιντσάρου

σκόρδο: άλιου

σκόρος: μόλτσα

σκορπιός: σκιρτσάπου

σκοτώνω: βάταμου

σκοτωμός, φόνος: βιταμάρε

σκουλήκι: γιέρμου

σκουλήκι εντέρων: λουμπρίκου

σκουληκιασμένος: γιερμινόσου

σκούπα: μέτουρα

σκουπιδάκι: σούλιου

σκουπίζω: αρνέσκου

σκουπισμένος: αρνίτου

σκουπίδια: αρνιτούρι

ασκούπιστος: νιαρνίτου

σκουριά: ρουτζίνα

σκουριασμένος: αρουτζινόσου

σκύβω, χαμηλώνω: μι απλέκου

σκυμένος: απλικάτου

σκύψιμο: απλικάρε

σκύλος: κίνε

σκύλα: κισάουα

σιμίγω: μιάστικου

έσιμιζα: μιστικά

σιμίξιμο: μιστικάρε

σιμιγμένος: μιστικάτου

σούβλα: σούλα & σούγλα

σουρβιά: σόρμπου

σουρουπώνει: αντουινάρικε

σουρούπωσε: αντουινική

στο σουρούπωμα: του
αντουινικάρε

νυχτωμένος: αντουινικάτου

σπάζω: φρίνγκου

έσπασε: σι φρίμπε

σπασμένος: φρίμτου

σπέρνω: σιάμινου

σπαρμένος: σιμινάτου

σπορά: σιμινάρε

σπόρος: σιμίντζα

σπίθα: σκιντέλιου

σπίτι: κάσα

στο σπίτι: ακάσα

τα σπίτια: κέσουρλε

σπουργίτι: στούρτζου

σπρώχνω: πίνγκου

σπρωγμένος: πίμτου

σπυρί: γκιρνίτσου

σταγόνα βροχής: κίκουτα

στάλιά: στιάουα

στάζω: κίκου & κούρου

στάξιμο: κικάρε & κουράρε

σταλιάζω, μεσημεριάζω:
αμρίτζου

στάθηκα: σιτζούι

σταματημένος: σιτζούτου

σταυρός: κρούτσε

σταφύλι: αούα

στάχτη: τσινούσα

στεγνώνω, ξεραίνω: ουσοούκου

στέγνωσα: μι ουσκάι

στέγνωσε, ξεράθηκε: σι ουσκέ

στεγνός, ξηραμένος: ουσκάτου

στείρος: στέρπου

στείρα: σιάρπα

στέλνω: πιτρέκου

έστευλα: πιτρικουί

σταλμένος: πιτρικούτου

στενοχωρώ: σικλιτσέσκου

στενοχωρήθηκα: μι σικλιτσιί

στενοχωρημένος: σικλιτσίτου

στενοχωριέμαι: μι σικλιτζέσκου

είμαι στενοχωρημένος: χίου
σικλιτσίτου

στενός: στρίμπτου

στερεύω, τελειώνω: στρικέσκου

στερευμένος, τελειωμένος:
στρικότου

στεφάνι βαρελιού: τσίρκου &
τσέρκου

στεφανώνω: νγκρούνου

στεφανώθηκα: μι γκρουνάι

στεφάνωμα: νγκρουνάρε

στεφανωμένος: νγκρουνάτου

στέφανο: κουρούνα

στήθος: κέπτου

στιγμή, ώρα: σιγάτε

στο,εις: του,τρι

στόμα: γκούρα

στομάχι: μουάρα

σουμπίζω: τσουπλέσκου

σουμπισμένος: τσουπλίτου

στουπώνω: αστούπου
στουπωμένος: αστουπάτου
στουπόωμα: αστουπάρε
στραβώνω: στρίμπου
στραβός, στριμμένος: στρίμπου
στραγγίζω: στρικόρου
στραγγισμένος: στρικουράτου
στρατός: ασκέρε
άκρη της στέγης: στριάχα
στρέφω, γυρίζω, στριφογυρίζω: σούτσου
στρώνω: αστέρνου
στρωμένος: αστερνούτου
ξεστρωμένος: ντιστρνούτου
στρώσιμο: αστερνάρε
στρωσίδια: αστερνιτούρι
συγγενής: κουσουρίνου
συγγένεια: σόε
συγυρίζω, τακτοποιώ: ανασκισέσκου
συγύρισμα: ανασκιρσίρε
συγχαίρω, εύχομαι: όρου
συγχωρώ: λιέρτου
συγχώρεσα: λιερτάι
συγχωρεμένος, μακαρίτης: λιερτάτου
συγχώρηση: λιερτάρε
σύκο: χίκου
συκότι: χικάτου
συλλογίζομαι, σκέπτομαι: μι μιντουέσκου
συμβουλευώ: ουρμινιπέκου
συμβουλή: ουρμινίε

συμμαζεεύω, περιορίζω: (α)πριαντούνου
συμμαζεύομαι: μι πράλινου
συμπέθερος, α: κούσκρου,α
συμπεριφέρομαι: μι πόρτου
συμφορά, κακό: σιλιμπίντζα
συμφωνώ: στριζέσκου
συναντώ: αναμουσέσκου & απαντισέσκου
συναντώ, κόβω τον δρόμο κάποιου: αστάλιου
συνήθεια: ζακόνιου
σύννεφο: νουόρου
συνέφιασε: νιουρέ
συνέφιασμα: νιουράρε
σύντροφος: σότσου
σύρτης: λουστούρου
σύρτης ξύλινος: περάτου
συχαρίκα: σιχιρίλιε
συχνάζω: ούρντινου
σφάζω: τάλιου
σφάχτηκα: μι τιλιάι
σφαγμένος: τιλιάτου
έσφαξα: τιλιάι
σφήκα: αγιάσπε
σφίγγω: στρίνγκου
ξεσφίγγω: ντιστρίνγκου
σφικτός: στρέσου
χαλαρός: ντιστρέσου
σφικτή: στριάσα
σφραγίδα: βούλα
σφραγίδα λειτουργιάς: σιμιτόρου

σφυρί: τσόκου
σφυρίζω: σούιρου
σφυρίχτρα: σουϊάρα
σχοινί λεπτό: τσουάρα
σχοινί λεπτό γερό: σιτζίμε
σχολείο: σκουλιό
σόβρακο: ζιμίανα
σώμα: τρούπου
σωριάζω, γκρεμίζω: σούρπου
σωριασμένος, γκρεμισμένος: σουρπάτου
σωρός: στόγκου & γκουμιόλου

Ττ

ταΐζω, τρέφω: χιρνέσκου
ταΐσμένος, θρεμμένος: χιρνίτου
ταιριάζω: ουντισέσκου
ταΐριασε: σι ουντισί
ταιριασμένος: ουντισίτου
ταλαίπωρος: μαράτου
τανάλια: κλιάστε
τάπητας: κιλίμε
ταράζομαι, τρέμο: τρέμπουρου & κουτρέμπουρου
τάφος, χαντάκι: τράπου
ταχυδρομείο: πόστα
ο ταχυδρόμος: πουστνιτζίλου
ταψί: τιψίε
τελειώνω: σκιρκιέσκου
τελειώνω, σόζω: ασκάπου
απαλλάσσομαι, σόζομαι:

ντισκάτου
τελείωσα, έσωσα: ασκιπάι
τελειωμένος, σωμένος:
ασκιπάτου
τέλος, σοτηρία: ασκιπάρε
τεμαχίζω, λιανίζω: ντινίκου
τεμαχισμένος: ντινικάτου
τεμπέλης: λινιβόσου
τεμπελιά: λιάνε
τεμπελιάζω: νιάστε λιάνε
τεντώνω, απλώνω: τίντου
τεντόνομαι, ξαπλώνω: μι τίντου
**τεντωμένος, ξαπλωμένος,
κατάκοπος:** τέσου
τέσσερα: πάτρου
Τετάρτη: Νιέρκουρι
τετρακόσια: πατρουσουτέ
τέτοιος, όμοιος: αχτάρε
τζακιού βάση,εστία: βάτρα
**η μεγάλη τετράγωνη πλάκα της
εστίας:** πιρομάχου
τζάμι: τζεάμε
τζέπη: τζεπέ
τι: τσι
τιμώ: τινσέσκου
τιμημένος: τινσίτου
τινάζω,ξεσκοιζίζω: ασκούτουρου
τιναγμένος,ξεσκοιτισμένος:
ασκουτουράτου
τίποτα απολύτως: κάντσιβα
τίποτα: τσιβά & ιτς
τοίχος: στίγμα
τολμώ: κουτέτζου

τόλμη: κουτιτζάρε
τόσο: αχίτου
τόσοι: αχίντσι
τότε: ατούμγια & ατούμγε
από τότε: ντι ατούμγε
τουλάχιστον: μπάριαμου
τουρσί, αρμιά: μουάρε
τραβώ, σέρνω: τράγκου
τράβηξα: τράπσου
τραβούσε: τριτζιά
τραβηγμένος: τράπτου
τράβηγμα: τριτζιάρε
τράγος: τσάπου
τραγουδώ: κίντου
τραγουδιμα: κιντάρε
τραγουδι: κίντικου
τραγουδία: κίντιτσι
τραπέζι: μιάσα
τραπεζομάντλο: μισάλε
τραπέζι χαμηλό στρόγγυλο:
σινίε
τρεις, τρία: τρέι
τρελαίνομαι: ζουρλέσκου
τρελάθηκε: ζουρλί
τρελός: ζούρλου & τουρπάτου
& λουάτου
τρέμω: τριάμπουρου
τρέμω από το κρύο: τσιντσιράι
τρέχω: αλάγκου
τρέξιμο: αλιγκάρε
τρέχοντάς: αλιγκίνταϊ
τριάντα: τρεϊτζάτσι

τριακόσια: τρεϊσουτέ
τρίβο: φρέκου
έτριψα: φρικαί
τρίβομαι: μι φρέκου
τρίβο κάτι ξερό: σίρμου
τριγυρίζω: μι πρίμνου
τρίζω: σκιρτσέσκου
Τρίτη: Μάρτσε
τρίχα: πέρου
τριχιά: φούνε
δασύτριχος: πιρόσου
ατρίχτος: λιάρου
τρομάζω: τρουμουξέσκου
τρώμαξε: τρουμουξί
τρομαγμένος: τρουμουξίτου &
τριμπουράτου
τριγώ: γίσμου
τρώγος: γιζμάρε, & γίσιμου
τρώπα: γκούβα
τρωπό: πιτρούντου
τρωπημένος: πιτρούμιτου
τρώγω: μούκου
έφαγα: μκάι
έφαγες: μκας
φαγητό: μκάρε
φαγωμένος: μκάτου
φαγητό μεσημεριανό: πρίντζου
**φαγητό ζυυλιγμένο,
ανακατωμένο:** κλιτσιτούρι
τσάπα: σάπα
τσεκούρι: τουπόρου
στειλιάρι τσεκουριού:

τουπουρίτσου

τσιγγούνης: στρέσου (μτφ)

Τσιάλ (ιου) Γιόργι: η γυναίκα του Γιώργου

τσιμώ με αγκάθι: σκίνου

τσιμπώ, τρυπώ, μπήγω: ντσάπου

τσιμπημένος, μπηγμένος: ντσιμπάτου

τσουκνίδα: ουρτζίκα

τυλίγω, διπλώνω: (α)μβιρτέσκου

ξετυλίγω: ντισβιρτέσκου

τυλίγομαι: μι (α)μβιρτέσκου

τυλιγμένος: (α)μβιρτίτου

ξετυλιγμένος: ντισβιρτίτου

τυλίγω κουβάρι: ντιάπινου

τυρί: κάσου

τυρόγαλο: τζέρου

τυροκομείο: κασάρε

τυφλός: όρμπου

τυφλώνω: ουργκέσκου

τυφλόνομαι: ουργκέσκου

τυφλώθηκα: μι ουργκί

Υυ

υγεία: σινιτάτε

υγής, δυνάτς: σινιτόσου & σάικου

υγραίνω, μουλιάζω: μόλιου

υγραίνω: ούντου

υγρός: νουτόσου

υδράργυρος: γιάργιου

υπάρχω(είμαι): χίου

υπηρέτης: χουσμικιάρου

ύπνος: σόμνου & ντουρνίρε

υποδέχομαι: διξέσκου

υποκλίνομαι, γονατίζω
(νυστάζω μτφ): μι νκλίνου

υποταγή: ζάπε

ύστερα, μετά, κατόπι: αποία & νταποία & ντουπού

υφαίνω: τσάσου

ύφανση: τσασεάρε

υφαντός: τσισούτου

ύψος: μπόια

Φφ

φαγουρίζομαι: μιαρίνιου

φαγούρα: αρίνιε

φανερά (πλατεία): μιγντάνε

φαίνεται: σιαμπάρε

μου φαίνεται, νομίζω: νισιαμπάρε & νιαμπάρε

το φανάρι: φινέρλου

φανέλα: κατασάρκα

φαρδαίνω: λαρτζέσκου

φαρδύς: λάργκου

φασκιώνω: μφάσου

ξεφασκιώνω: ντισφάσου

φασολάκια: πιστάλιε

φασόλι: φισούλιου

φασόλι γίγαντας: φισίλιου μάρε

φεγγάρι: λούνα

φέρνω: αντούκου

έφερα: αντούσου

έφερε: αντούσε

φέτος: έστανου

φεύγω: φούγκου

έφυγε: φτζί

έφυγαν: φτζίρε

φθινόπωρο: τουάμνα

φίδι: σιάρπε

φιλώ: μπάσου

σε φιλώ: τι μπάσου

φίλημα: πασάρε

φίληγάδα: σουράτα

φίλος: φιρτάτου & ουάσπε

φλασκί: πλουάσκα

φλέβα: βίνα

φλόγα, φωτιά: φόκου, πέρα

φλούδα: κουάζα

φλουαρία: μπαντουράρε

φλύαρος: μπάντουρα

φοβάμαι, τρομάζω: μι ασπάρου

φοβήθηκε, τρόμαξε: σι ασπρέ

φοβισμένος, τρομαγμένος: ασπρίτου

φόβος, τρόμος: φρίκα

φοβητσιάρης, φοβερός: φρικόσου

φορά: ουάρα

μια φορά: ούνε ουάρα

φορεμένος, παλιός: τράπτου

φορτώνω: νγκάρκου

ξεφορτώνω: ντισκάρκου
φορτόνομα: μι νγκάρκου
φορτομένος: νγκικράτου
ξεφορτωμένος: ντισκικράτου
είμαι φορτωμένος: χίου νγκικράτου
φόρτωμα: νγκικάρρε
φορτίο: σάρτσιννα
φουκαράς, κακόμοιρος: κόρμπου
φούρνος: τσιριάπου
φουσκώνω: ούμφλου
φουσκώνω,πρήζομαι: μι ούμφλου
φουσκομένος: ουμφλάτου
φράζω, περιφράζω: γκιρντέσκου
φραγμένος, περιφραγμένος: γκιρντίτου
φράξιμο, περίφραξη: γκιρντίρε
ξεφραγμένος: ντισγκικρίτου
φράκτης: γκάρντου & ζγκάρου
φρέσκος, πρόσφατος: προυάσπιτου
φρουρό, φυλάγω: βέγκλιου
φρούρηση: βιγκλιάρε
φρούδι: τζάνα
φτάνω: αντζιούγκου & ασέσκου
έφτασα: ατζιούμσου & ασί
έφτασε: ατζιούμσε & ασί
έφτασαν: αντζιούμσιρε
φτασμένος: ατζιούμπτου
φτάνει, αρκετά: ατζιούντζε

αυτοί που μας ήλθαν: νιαντζούψιλε
φταρνίζομαι: μι στουρνουτέτζου
φτάρνισμα: στουρνουτιάρε
φτέρη: φιάρικα
φτέρνα, άκρη: κιγκίνιου
φτερό: πιάνα
τα φτερά: πιάνιλι
φτυάρι: λουπάτα
φτύνω: ασκουίκου
φτύνω κάποιον: προυσκουκέσκου
φτύσιμο: ασκουκιάρε
φτύσμα: ασκουκιάτου
φυλακτό: φιλιπτίτσου
φύλλο: φρίντζα
φυσό: σούφλου
φύσηξα: σουφλάι
το φυτίλι: φιτιράφλου
φωλιά: κούλιμπου
φονάζω, καλώ: γκρέσκου
φονάζει: γκριάστε
φονάζω, κραυγάζω, ουρλιάζω: ζγκιλέσκου
φονή: μπουάτσε
φώς: φέξε & φέξια
τα φώτα: φέξουρι
φοτιά: φόκου & πέρα

Xχ

χαζός,βλάκας: χούτου
χαζομάρες,ανοησίες: χουτσίλι & κιρτούρι
χαλάζι: γκρίντινα
χαλαρός,αργός: νίρλου
χαλάσματα: σπιρτιτούρι
χαλασμένος, κομμένος: αστιλιάτου (π.χ. χάλασε - κόπηκε το γάλα: σι αστιλιέ λάπτιλε)
χαληνάρι: καπέστρου
χαμηλά, κάτω: μπάντε
χαμηλόνω,κατεβάζω: απούνου
χαμηλός: απούσου
χάνω: κέρντου & κέρου
χάνομαι: κέρου & μι κέρντου
έχασα: κιρντούι
χάθηκε: κιρί
χαμένος: κιρούτου & κιρντούτου
χαμός, χάσιμο: κιρίρε
χαντακωμένος, κατεστραμμένος, κακόμοιρος: ζουκουψίτου
χαρά: χαράου
χαίρομαι: μι χιρσέσκου
χάρηκα: μι χιρσίι
χαρούμενος: χιρσίτου
ο χάρος: χάρλου
χαρτόνι: μακαβά
χασμουρέμαι: μι χάσκου
χασμουρητό: χισκάρε

χειλί: μπούτζα
χειμόνας: ιάρνα
χειλιόδι: λίντουρα
χελώνα: μπρούασκα
χέρι: μίνα
χέστης, δειλός: κουφουρίτου & κακατόσου (μτφ)
χήρος: βέντουα
χήρα: βέντουα
χθες: αέρι
χθες βράδυ: αέρι σιάρα
χίλια: νίλιε
χιόνι: νιάουα
χιονίζει: ντα νιάουα
χνότο: ντούχου
χολή: χιάρα
χόνδρος, νεύρο: νουζίτσα
χοντρός, παχύς: γκρόσου
χοντρή: γκρουάσα
χορός: κόρου & ανσιρίρε
χορταίνω: μι σάτουρου
χόρτασα: μι σουτουράι
χορτάτος: σουτουράτου
κορεσμός: σουτουράρε
χορταρικά: βιάρτζε
χόρτο: ιάρμπα
χούφτα: μνάτα & πούλμα
χριστιανός: κριστινίου
χρόνος, έτος: άνου
τα χρόνια: άνιλι
του χρόνου: ντινίντε

χρυσόνω: χρισουσέσκου
χτένα: κιάπτιβε
χτενίζω: κιάπτινω
χτενίζομαι: μι κιάπτινω
χτενισμένος: κιπτινάτου
αχτένιστος: νικιπτινάτου
χύνω: βέρσου
χυμένος: βιρσάτου
χόμα: τσάρα
χώνω: χίγκου
χώνομαι: μι χίγκου
χόνονται: σι χίμπου
χωμένος: χίπτου
χοράφι: άγκρου
χωράω: (α)γκάπου
χώρασα: ανκαπάι
χοριό: χουάρα
χωρίς: φουρ
χωριστά, ξέχωρα: αχόργια
χωρίστρα μαλλιών: πέρτσια

ΨΨ

ψαλίδι: φουάρθικα
ψάρι: πέσκου & πιάστε
ψάρια: πέστι
ψείρα: μιπούκλιου
ψευριάρης: μπιντουκλιόσου
ψεύτης, κακός: σιρέτου
ψηλά: ανάλου & νσουσου
πιο ψηλά: μανσούσου

από ψηλά: ντι ανάλου & ντι ντινσουσου
ψηλός: ανάλου
ψήνω: κόκου & φρίγκου
ψηθήκε: σι φρίψε
ψημένος: κόπτου & φρίπτου
ψημένη: κουάπα & φρίπε
ψησιμο: κουτσέαρε & φριτζέαρε
άψητος, άγουρος: νι κόπτου
άψητος, ωμός: κρουόντου
άψητος, ωμός (ζωντανός): γίου
ψίχα, μαλακό ψομί: νιέτζου
τρίβω το ψομί: σίρμου
ψίχουλο, τρίμα: σίρμα
ψύχουλα: φριντιούρι
ψοφά: ψουσέσκου
ψοφήμι: ψουθήμι
ψύλλος: πουρίκου
ψυχή, πνεύμα: σούφλιτου
ψομί: πίνε
ψομί ολόκληρο: κιρβέλιε
ψομιού κομμάτι: κιρσέλιου & κιλκίνιου
ψομιού κόρα: κούα
ψομί φρυγανισμένο: πριζίτου
ψήνω φέτες ψομιού
(φρυγανίζω): πριζέσκου πίνε
ψώρα: αρίνε
ψοριάρης: (α)ρινιόσου

Ωω

ω: λάι

ωμοπλάτη: πιλάρε

ώμος: μπράτσου

ώρα: σιγάτε & ουάρα

ώρα καλή: μπουνε ουάρα

ωρολόγι: ουάρα

ώριμος (γινωμένος): φάπτου & αντράτου & κόπτου

υπερώριμος: παραφάπτου

άγουρος: νι φάπτου

ωριμάζω: αντζιούγκου

ώριμος (φτασμένος):
ατζιούμπτου

ώριμος, μαλακός: μουτούρου

ως, σαν: κα

Σύντομες προτάσεις – διάλογοι

- **Ο πατέρας αγαπά, ο γιός αγαπιέται:** Τάτουλου βα, χίλιου σι βα
- **Καλώς βρεθήκαμε:** Γκίνι νιαφλέμ
- **Τι κάνεις;:** Τσι αντάρι; - **Είμαι καλά:** Χίου γκίνε
- **Τι κάνετε;:** Τσι αντράτς; - **Είμαστε καλά:** Χιμ γκίνε
- **Πως περνάς;:** Κούμ τρέτσι; - **Πολύ καλά:** Μούλτου γκίνε
- **Πως πέρασες;:** Κουμ τρικούς; - **Καλά:** Γκίνε
- **Καλώς όρισες:** Γκίνε κουπουσίς
- **Πότε ήλθες;:** Κίντου βινίς; - **Σήμερα:** Άσιντζί, **γθες:** αέρι, **προχθές:** αουάλαρι
- **Θα μείνεις πολύ;:** Βα αρμίνι μούλτου; - **Όλο το καλοκαίρι:** Τούτε βιάρα
- **Πότε θα φύγεις;:** Κίντου βάι φούτζ; - **Τον άλλο μήνα:** Του αλάντου μέσου
- **Θα έλθεις το Πάσχα;:** Βα γίνι τρι Πάστε - **Δεν μπορώ φέτος:** Νου πότου έστανου
- **Θα έλθω το φθινόπωρο:** Βα γίνου τουάμνα
- **Κουράστηκες στο δρόμο;:** Αποστουσίς ν'γκάλε;
- **Ήμουν κουρασμένος:** Ιράμ αποστουσίτου.
- **Τώρα ξεκουράστηκα:** Τόρα ντισπουστουσί
- **Έφαγες;:** Μκας; **Δεν έφαγα:** Νου μκάι
- **Θα φάω το μεσημέρι:** Βα μούκου τρι πρίντζου
- **Αφού φάω θα ξαπλώσω:** Ντι κάρ βα μούκου βα μι τίντου
- **Γιατί πετάχθηκες, σε ξόπνησα;:** Κιτσέ τι 'αλιπιντάς,τι ντιστιπτάϊ;
- **Με τρόμαξες, γιατί μόλις ξόπνησα:** Μι ασπιρές κιτσέ τόρα μι ντιστιπτάϊ
- **Φύγε από μπροστά μου:** Φούτζ ντι ντριμίνε
- **Θα ανεβούμε στο βουνό;:** Βα ν'αλνέμ του μούντε;
- **Θα ανεβούμε, αλλά πρέπει να σηκωθούμε από τα χαράγματα:** Βα ν'αλνέμου, μα απρίντε σι νι σκουλέμου ντι χιργίε
- **Εγώ σηκώνομαι από τα χαράγματα:** Έου μι σκόλου ντι χιργίε
- **Εδώ το νερό είναι κρύο:** Αουάτσε άπα ιάστε αράτσε
- **Το χωριό μας είναι όμορφο:** Χουάρα ανουάστρα ιάστε μάτα
- **Σήμερα πήγα στην εκκλησία:** Άσιντζί μι ντούσου λα μπισιάρικα
- **Η Λάϊστα ήταν μεγάλο χωριό,είχε 800 οικογένειες:** Λάκα ιρά μάρε χουάρε, αβιά σπουσούτε φουμέλιε
- **Τα σπίτια ήταν πολλά:** Κέσουρλε ιρά μούλτε
- **Έφυγαν οι άνθρωποι στα ξένα και δεν γύρισαν:** Φτζίρε ουάμινλι του ζιάνι σνου σι τουρνάρε
- **Ερήμωσε το χωριό,έπεσαν τα σπίτια:** Ιριμουσί χουάρα κιτζούρε κέσουρλε
- **Και έμειναν αρκούδες και λύκοι:** Σ'αρμάσιρε ούρσε σ'λούκι
- **Έχει αρκούδες στο χωριό;:** Άρε ούρσε ν'χουάρα;
- **Έχει πολλές και τριγυρίζουν στο χωριό:** Άρε μούλτε σι πριμίνε νχουάρα

Ο Παναγιώτης Ι. Παυλίδης (Παύλου) γεννήθηκε το 1944. Γονείς του οι Λαϊστινοί Βλαχόφωνοι Έλληνες Ιωάννης Δ. Παυλίδης (Παύλου) και Χαρίκλεια Π. Μπάρτσα. Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Δικηγόρος μέχρι την συνταξιοδότησή του. Παντρεμένος με την Βασούλα Κ. Καραμανίδου, με την οποία απέκτησε δύο παιδιά τον Ιωάννη και τον Θεμιστοκλή - Κωνσταντίνο. Σήμερα κάτοικος Αλεξάνδρειας Ημαθίας.

ISBN 978-960-89073-4-8